

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

Wet van 25 november 1969 tot wijziging der wetgeving betreffende de arbeidsovereenkomsten

I. Inleiding.

Reeds geruime tijd was op het parlementaire vlak een wetsontwerp in bespreking waarover de Nationale Arbeidsraad destijds reeds een advies uitbracht.

De meeste wijzigingen hebben tot doel:

a) sommige bepalingen der wetten op de dienstcontracten aan te vullen, te verduidelijken, om een einde te maken aan bepaalde controversen in de rechtspraak;

b) de beide wetgevingen: arbeidscontract en bediendencontract, zoveel mogelijk te coördineren door gelijklopende bepalingen in te lassen.

Deze laatste betrachting komt overeen met de algemene tendens zoveel mogelijk eenheid te brengen in de beide statuten. Na de publikatie van de huidige wet van 21-11-1969 blijven er nog slechts twee essentiële verschillen tussen de wetgeving op het arbeidscontract en die op het bediendencontract, nl.:

- inzake de opzegtermijnen,
- inzake het gewaarborgd loon wanneer zich bepaalde gebeurtenissen voordoen (zoals bv. ziekte).

De verschillende artikelen der wet van 21-11-1969 zijn geroepen om opgenomen te worden in de wet op de arbeidsovereenkomst, in de wet op de bediendenovereenkomst, in de wet van 16-4-1963 betreffende de sociale reklassering van de minder-validen, in de wet op de arbeidsovereenkomst wegens dienst op binnenschepen, in de wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon, in het K.B. nr. 40 van 24-10-1967 betreffende de vrouwenarbeid, in de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering, of in de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers.

II. Indeling der wet van 21-11-1969.

1. Bepalingen die de wet op de arbeidsovereenkomst wijzigen (art. 1 tot 28).
2. Bepalingen die de wet op de bediendenovereenkomst wijzigen (art. 29 tot 59).

3. Bepaling die de wet van 16-4-1963 betreffende de sociale reklassering der minder-validen wijzigt (art. 60).

4. Bepalingen die de wet van 1-4-1936 op de arbeidsovereenkomst wegens dienst op binnenschepen wijzigt (art. 61 tot 66).

5. Bepalingen die de wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon wijzigen (art. 67 en art. 68).

6. Bepaling die het K.B. nr. 40 van 24-10-1967 betreffende de vrouwenarbeid aanvult (art. 69).

7. Bepaling die de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en zijn financiering wijzigt (art. 70).

8. Bepaling die de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers wijzigen (art. 71 en 72).

9. Overgangsbepalingen inzake de lopende opzegtermijnen en inzake de pensioenleeftijd.

10. Opheffingsbepalingen.

III. Bespreking der wet van 21-11-1969.

A. Bepalingen die de wet op het arbeidscontract wijzigen.

1. Nietigheid.

Het artikel 1 van deze wijzigingswet vermeldt dat indien in een arbeidscontract bepalingen voorkomen die strijdig zijn met de regelen die de arbeidsverhoudingen tot voorwerp hebben, de arbeidsovereenkomst als dusdanig niet nietig is. Een arbeidsovereenkomst bevat bv. een bepaling die strijdig is met de wetgeving op de arbeidsduur. De arbeider zal de arbeidsovereenkomst kunnen invoeren en alleen de bepaling die strijdig is met de arbeidsreglementering zal nietig zijn.

Dit om te vermijden dat de werkgever de totale nietigheid van de arbeidsovereenkomst zou invoeren.

Een andere bepaling heeft betrekking op een specifiek geval, nl. de speelzalen. De nietigheid der arbeidsovereenkomst zal niet meer tegen de werknemer kunnen worden ingeroepen.

Eenzelfde bepaling komt thans voor in de wetgeving op het bediendencontract.

Vroeger werd bij het beoordelen van een dienstkontrakt voor speelzalen altijd uitgegaan van de bedenking dat een kontrakt strijdig met de openbare orde en de goede zeden absoluut nietig is. Derhalve was een kontrakt (en dus ook een dienstkontrakt) dat betrekking had op speelzalen absoluut nietig en kon de arbeider of de bediende geen vordering stellen in rechte. Indien de werkgever dus niet vrijwillig zijn verplichtingen naleefde was de arbeider of de bediende daarvan het slachtoffer. De oorspronkelijke rechtspraak op dit punt was dan ook formeel: men kon zijn rechten niet opvorderen. Later evolueerde de rechtspraak op dit punt. Ze maakte nl. een onderscheid tussen de bedienden of arbeiders die rechtstreeks verbonden zijn met de uitoebing van het spel en degenen die er geen rechtstreeks verband mede hebben. De eerste categorie kon haar rechten voortvloeiende uit het dienstkontrakt niet opvorderen, de tweede categorie wel. Zo bv. kon de croupier (rechtstreeks verbonden met het spel) zijn rechten niet opeisen, doch de kuisvrouw wel (heeft geen rechtstreeks verband met de uitoebing van het spel).

Thans echter heeft de wet zelf bepaald dat deze nietigheid niet meer kan ingeroepen worden, zodat voortaan iedereen zijn rechten voortvloeiende uit zijn dienstkontrakt zal kunnen opvorderen.

2. Soorten arbeidsovereenkomsten :

De bepaling uit het burgerlijk wetboek volgens dewelke niemand zich « voor het leven » kan verbinden, wordt uitdrukkelijk opgenomen in het art. 2 van deze wet.

Verder worden de verschillende soorten arbeidskontrakten opgesomd, nl. :

- de arbeidsovereenkomst voor een bepaalde tijd,
- de arbeidsovereenkomst voor een bepaald werk,
- de arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd.

Het kontrakt op proef wordt afzonderlijk behandeld.

3. Arbeidsovereenkomst voor een bepaalde tijd of voor een bepaald werk. — Vorm, tijdstip.

De enige werkelijk nieuwe bepaling ingevoerd door het artikel 3 der wet is dat het schriftelijk kontrakt voor bepaalde duur of voor een bepaald werk moet afgesloten worden uiterlijk op het tijdstip van de indiensttreding. Het inlassen van deze bepaling was nodig vermits in de praktijk de werkgever soms een kontrakt voor bepaalde duur opdroeg nadat de arbeider reeds in dienst was. Het Hof van Cassatie had deze praktijk goedgekeurd, door te bepalen dat het geschrift, ook al was het na de indiensttreding opgesteld, de « vermoedelijke wil » uitdrukte van de partijen. Daarom heeft de wetgever dan ook terecht uitdrukkelijk bepaald dat het geschrift ten laatste bij de indiensttreding dient opgesteld te worden.

Het proefkontrakt wordt afzonderlijk behandeld.

4. Proefkontrakt. — Vorm, tijdstip, schorsing.

In het artikel 4 der wet worden volgende nieuwe bepalingen opgenomen :

— het proefkontrakt moet uiterlijk opgesteld worden bij de indiensttreding (cfr. de bespreking onder punt 3 inzake de kontrakten voor bepaalde duur of voor een bepaald werk) ;

In de vroegere wetgeving was niets bepaald aangaande de duur van het proefbeding indien in het kontrakt deze duur niet was vastgelegd. Was het nl. de minimumduur van 7 dagen, ofwel de maximumduur van 14 dagen ? Tot hertoe had de rechtspraak hierover uiteenlopend gevonnen. Thans bepaalt de wet duidelijk dat in dat geval de minimumduur van 7 dagen van toepassing is. Uit par. 2 van artikel 4 leiden we ook af dat daar waar het

proefbeding als dusdanig in elk proefkontrakt afzonderlijk dient opgenomen te worden de duur van de proef kan worden afgeleid hetzij uit de individuele overeenkomst, hetzij uit een kollektieve arbeidsovereenkomst, hetzij uit het arbeidsreglement ;

— uit par. 3 van art. 4 volgt thans duidelijk dat een proefkontrakt kan geschorst worden. Ook dit maakt een einde aan een controverse in de rechtsleer. Er waren immers rechtskundigen die van mening waren dat in ieder geval na de 14 dagen bv. het proefkontrakt ten einde was, ook al was het geschorst wegens ziekte. Deze leer vergeleek enigszins het kontrakt op proef met een kontrakt voor bepaalde duur. Andere rechtskundigen wezen erop dat een proef tot doel heeft iemands bekwaamheid te testen door hem effectieve arbeid te laten verrichten, zodat men noodzakelijk moest aannemen dat het proefkontrakt geschorst is. Het is deze laatste stelling die de wetgever gevolgd heeft. Indien de uitvoering van de arbeidsovereenkomst tijdens de proeftijd wordt geschorst, wordt deze laatste verlengd met een periode gelijk aan die van de schorsing. De duur van de proeftijd kan echter slechts met maximum 7 dagen verlengd worden door de schorsing ;

— par. 4 van het art. 4 bepaalt dat het proefkontrakt gedurende de eerste 7 dagen niet kan verbroken worden tenzij wegens zwaarwichtige redenen. Dit is niet nieuw. Is echter wel nieuw dat de schorsing gedurende deze eerste zeven dagen effectief kan gebeuren, maar dan kan de schorsing van de periode waarbinnen geen einde mag gesteld worden aan het kontrakt maar duren tot maximum de 14de dag, te rekenen vanaf de eerste dag van de proeftijd. Maar de schorsing neemt alleszins een einde wanneer na werkhervatting 7 dagen proeftijd zijn bereikt. Voorbeeld : proefkontrakt afgesloten op 2 februari 1970. Schorsing wegens ziekte op 5 februari 1970. De schorsing kan ten hoogste duren tot 15 februari 1970. De zieke hernimt het werk op 10 februari 1970. Op 14 februari 1970 kan alleszins een einde gemaakt worden aan de proef vermits op die datum 7 dagen proef zijn verlopen, nl. 3 dagen op 2 - 3 - 4 februari 1970 en 4 dagen op 10, 11, 12, 13 februari 1970, of samen 7 dagen.

5. Verjaring.

Tot hertoe verjaarden de vorderingen die voortspruiten uit het arbeidskontrakt 1 jaar na het einde van het kontrakt, of 3 jaar na het feit dat aanleiding gaf tot de vordering, zonder dat deze termijn 1 jaar na het einde van het kontrakt kon overschrijden.

Thans, en naar analogie van hetgeen er werd toegepast voor de bedienden, wordt de termijn van 3 jaar op 5 jaar gebracht. Aldus kan men, wanneer men bv. een vordering tot loonaanpassing instelt binnen het jaar na het einde van het arbeidskontrakt, deze loonaanpassing eisen voor 5 jaar in het verleden, te rekenen vanaf de inleiding voor de arbeidsrechtbank.

Voorbeeld :

een arbeidskontrakt eindigt op 1-2-1970.

We leiden een loonvordering in voor de arbeidsrechtbank op 31-3-1970. We kunnen een loonaanpassing eisen tot 31-3-1965. We stellen een vordering tot loonaanpassing in gedurende de loop van het kontrakt, bv. op 31-3-69. We kunnen een loonaanpassing eisen voor de periode tot 31-3-1964.

Het kontrakt eindigt op 1-2-1970. We stellen enkel een vordering in op 10-2-1971.

Deze vordering is onontvankelijk vermits ze verjaard is. Ze moest immers ingesteld zijn binnen het jaar na het einde van het kontrakt.

6. Scheidsrechterlijk beding.

In het verleden gebeurde het soms dat in een arbeidskontraakt werd bepaald dat in geval van geschil, de betwisting zou worden onderworpen aan een scheidsrechter, zodat aldus de zaak onttrokken werd aan de natuurlijke rechter, nl. de Werkrechtssraad. Het is aldus ook dat rechtsleer en rechtspraak met aarzeling deze clausule benaderden en ze ook uiteenlopend interpreteerden.

De wetgever heeft dan ook terecht ingegrepen en in art. 6 der wet bepaald dat een dergelijk beding bij voorbaat aangegaan nietig is. Derhalve is het verboden in het kontraakt zelf een arbitrageclausule op te nemen. Het is echter wel toegelaten bij het einde van het kontraakt overeen te komen dat het geschil zal voorgelegd worden aan een scheidsrechter, vermits alsdan de kontraktuele vrijheid de overhand neemt.

7. Verantwoordelijkheid van de arbeider voor de hem toevertrouwde gereedschappen en grondstoffen.

Reeds in de tot hiertoe van kracht zijnde wetgeving op het arbeidskontraakt bestaat een regeling die afwijkt van die inzake de gewone gemeenrechtelijke verantwoordelijkheid op grond van het artikel 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek, er op gericht een absolute verantwoordelijkheid in te voeren, zelfs indien de fout bestaat in een eenvoudige onvoorzichtigheid of een nalatigheid.

Krachtens de wet op het arbeidskontraakt is men verantwoordelijk voor bedrog, zware fout, herhaalde lichte fout.

Derhalve zal de lichte fout alleen bij herhaling aanleiding geven tot verantwoordelijkheid. Wat echter wel nieuw is, is dat van de bepalingen inzake verantwoordelijkheid, enkel kan afgeweken worden bij een kollektieve arbeidsovereenkomst bekrachtigd bij Koninklijk Besluit. Derhalve kan alleen een overeenkomst bekrachtigd bij K.B. voor een bepaalde sektor een verzwaring der verantwoordelijkheid invoeren, wat dus willekeurige of niet-gegronde verzwaringen uitsluit. Een individuele overeenkomst tussen een bepaalde arbeider en een werkgever inzake de verzwaring zijner verantwoordelijkheid is bijgevolg nietig.

Vermits de inhoudingen op het loon binnen bepaalde perken in verband met de schadevergoeding die men kan oplopen ingevolge de verantwoordelijkheid, reeds voorkomen in de wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon (art. 23) werd de mogelijkheid van deze inhoudingen ook thans uitdrukkelijk opgenomen in de wet op het arbeidskontraakt, maar er moet een akkoord of een gerechtelijke uitspraak over de schade zijn.

8. Het toevallig verlies van gereedschap — receptie van het werk.

In de tot hiertoe van kracht zijnde wetgeving staat dat men niet verantwoordelijk is voor de normale sleet en het toevallig verlies van gereedschap, en dat door de receptie van het werk het risico overgaat op de werkgever, zodat de werknemer na receptie niet meer verantwoordelijk is voor gebrekkig werk.

De huidige wet, in haar artikel 9, voegt hier terecht aan toe dat elk afwijkend beding in verband met de « niet-verantwoordelijkheid » in deze gevallen nietig is.

9. Gereedschap en persoonlijke voorwerpen van de arbeider.

De nieuwe wet, in haar artikel 9, geeft enkel een aanvulling van de voorwerpen waarvoor de werkgever als een « goed huisvader » moet zorgen, nl. niet alleen voor

de gereedschappen van de arbeider, maar ook voor de persoonlijke voorwerpen van de arbeider die deze in bewaring moet geven.

Aldus zal het voortaan bv. nietig zijn te bepalen in een arbeidsreglement dat de werkgever niet verantwoordelijk is voor het verlies of de diefstal van persoonlijke voorwerpen van de arbeider, indien de werkgever niet kan bewijzen dat hij als een goed huisvader handelde, nl. dat hij alle maatregelen nam door de arbeidsreglementering voorgeschreven in verband met het bewaren van voorwerpen die toebehoren aan de arbeider.

10. Overlijden van de werkgever.

Vermits in het artikel 16 der tot hiertoe van kracht zijnde wet het overlijden van de werkgever niet voorkomt als reden voor het automatisch beëindigen van het arbeidskontraakt, werd altijd algemeen aangenomen dat het overlijden van de werkgever niet automatisch een einde maakt aan het arbeidskontraakt. Dit heeft natuurlijk enkel belang voor zover de werkgever een fysieke persoon is, en niet een vennootschap. Derhalve zijn in principe de erfgenamen van de werkgever een opzegvergoeding verschuldigd.

Thans stipuleert het artikel 10 der wet uitdrukkelijk dat het overlijden van de werkgever niet automatisch een einde maakt aan het kontraakt, maar het absolute van dit beginsel wordt door de wetgever verzacht, door de bepaling dat in zekere gevallen de rechter de vergoeding kan weigeren of milderen, op grond van billijkheidsoverwegingen. Deze mogelijkheid bestaat voor de rechter in twee gevallen, nl.:

— in geval het overlijden van de werkgever het verder doorzetten van het bedrijf onmogelijk maakt.

Voorbeeld: iemand is in dienst van een steenkapper. De werkgever-steenkapper overlijdt, en laat geen zonen na. Het is duidelijk dat de echtgenote een dergelijk bedrijf niet kan verder zetten. De rechter kan in dit geval op grond van billijkheidsoverwegingen de vergoeding weigeren of verminderen;

— in geval het gaat om een kontraakt « intuitu personae » dus een louter persoonlijke medewerking met de werkgever. Ook in dit geval kan de rechter naar billijkheid de vergoeding weigeren of verminderen.

11. Bedingen inzake het huwelijk, het moederschap en de pensioengerechtigde leeftijd.

In sommige kontrakten wordt bepaald dat het huwelijk, het moederschap of het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd automatisch een einde maken aan het kontraakt.

De twee eerste redenen werden uiteraard ingelast in arbeidskontrakten afgesloten met vrouwelijke arbeidskrachten, terwijl de pensioenleeftijd dikwijls als einddatum van een kontraakt voor bepaalde duur werd vastgesteld.

Men kon er juridisch gezien en zich plaatsend op het vlak der arbeidswetgeving, bezwaar tegen hebben kontrakten die een dergelijke clausule bevatten als afgesloten voor een bepaalde duur te beschouwen, vermits een kontraakt voor bepaalde duur een vaste datum veronderstelt, wat uiteraard niet het geval is voor het huwelijk en het moederschap, vermits de datum daarvan onbepaald en onzeker is. In rechte had echter het Hof van Cassatie gunstige arresten gevelde, op grond van de overweging dat het feit dat om een einde te maken aan een arbeidskontraakt er een opzeg nodig is, niet in tegenspraak is met de bepaling dat in sommige gevallen het kontraakt automatisch ontbonden is.

Derhalve was er op dat punt ook een controverse ontstaan.

Wat de pensioengerechtigde leeftijd betreft, was er in rechte weinig op te werpen tegen het beschouwen van het bereiken van deze leeftijd als eindterm van het kontrakt voor bepaalde duur vermits hier de datum wel bepaald was.

De wetgever heeft hier dan ook terecht ingegrepen door in artikel 11 te bepalen dat deze bedingen nietig zijn.

Ze worden dus als ongeschreven beschouwd indien ze in een arbeidskontrakt voorkomen.

12. Dringende redenen — beëindiging kontrakt.

Het artikel 12 der wet is eigenlijk een koördinatie, daar het al de bepalingen die zowel voor de werkgever als voor de werknemer in dat geval gelden, onder één artikel brengt, zodat de artikelen 21 en 21bis van de vroegere wet kunnen wegvallen.

Anderzijds worden de voorbeelden der dringende redenen in de vroegere wet opgesomd, thans niet meer vermeld, zodat de wetgever aldus tegemoet komt aan een wens der syndikale organisaties.

Het was immers nutteloos en misleidend in de wet zelf een lange lijst van « dringende redenen » te vermelden, vermits het de rechter is die bij betwisting de dringende aard van de ingeroepen reden moet beoordelen.

Aldus kunnen ingeroepen dringende redenen niet dringend zijn ingevolge de omstandigheden waarin de betrokkene verkeerde, of kan de rechter de ingeroepen dringende redenen slechts bij herhaling dringend verklaren.

13. Beëindiging van het kontrakt — keuze tussen forfaitaire schadevergoeding en gemeenrechtelijke schadevergoeding.

In artikel 14 van de wet wordt gestipuleerd dat het artikel 23 der vroegere wet op het arbeidskontrakt vervalt. Dit heeft tot gevolg dat de mogelijkheid om een gemeenrechtelijke schadevergoeding te eisen bij verbreking van het arbeidskontrakt vervalt. Volgens de vroegere wet op het arbeidskontrakt bestonden er voor de arbeider die plots zonder opzeg en zonder dringende reden werd opgezegd, twee mogelijkheden, hem geboden door de artikelen 22 en 23.

— Art. 22: de forfaitaire vergoeding, d.i. een vergoeding gelijk aan het loon voor de periode van opzeg die men had moeten in acht nemen, en dit zonder bewijslast betreffende het al of niet bestaan van schade. Deze opzegvergoeding is immers verschuldigd ongeacht het feit of men al dan niet onmiddellijk een andere betrekking heeft gevonden.

— Art. 23: men kon een gemeenrechtelijke vergoeding vragen, maar met bewijslast om de reële schade die het gevolg was van de verbreking van het arbeidskontrakt aan te tonen.

Deze gemeenrechtelijke vergoeding kon niet gekumuleerd worden met de forfaitaire schadevergoeding.

Daarbij werd ook de regel nageleefd die in rechte algemeen van toepassing is, nl. « dat indien men een weg heeft gekozen, men de andere weg niet meer kan opgaan », m.a.w. indien men er niet in slaagde de gemeenrechtelijke schade te bewijzen, kan men niet terugkeren tot de andere mogelijkheid en een forfaitaire vergoeding vorderen.

Het recht op vergoeding vervalt bij gebrek aan bewijs.

Om deze redenen werd er dan ook zeer weinig gebruik gemaakt van de tweede mogelijkheid, zodat onzes inziens de wetgever wijselijk deze tweede mogelijkheid heeft afgeschaft.

Aldus was het niet nodig om parallel ook deze mogelijkheid van een gemeenrechtelijke vergoeding voor de bedienden in de wet op te nemen, wat tot nog grotere praktische moeilijkheden zou geleid hebben.

14. Voortijdige beëindiging van een kontrakt voor bepaalde duur of voor een bepaalde onderneming.

In de wet op het bediendenkontrakt werd duidelijk bepaald welke vergoeding men kon eisen in geval een kontrakt voor bepaalde duur of voor een bepaalde onderneming voortijdig werd verbroken, nl. een vergoeding die maximum gelijk is aan het dubbel van de opzegtermijn die men had moeten in acht nemen ware het kontrakt voor onbepaalde duur geweest.

Voorbeeld: een bediendenkontrakt afgesloten voor 2 jaar wordt na 4 maanden verbroken. De te vorderen vergoeding is gelijk aan 6 maanden wedde, nl. 2×3 maanden, vermits het verbreken van het kontrakt van een bediende met een anciënniteit gaande tot 5 jaar kan geschieden met een opzeg van 3 maanden.

Thans wordt ook aan de arbeiders door het art. 15 der wet dezelfde vergoeding toegekend, nl. een vergoeding gelijk aan het dubbel van de opzeg die men had moeten in acht nemen, d.i. in hetzelfde voorbeeld als hierboven maar voor een arbeider, 28 dagen, of 2×14 dagen (minder dan 10 jaar dienst).

Ander voorbeeld: de overeenkomst vermeldt dat arbeiders die minder dan 6 maanden dienst tellen een opzeg van 1 week moeten krijgen.

De overeenkomst wordt verbroken na 4 maanden. In dat geval heeft de werknemer recht op 2×5 dagen = 10 dagen.

Daarbij wordt ook bepaald dat, indien de werkgever een einde maakt aan dit kontrakt, er niet mag bedongen worden dat de vergoeding minder zal bedragen wat a fortiori inhoudt dat dit wel mag wanneer de werknemer zijn kontrakt voor bepaalde duur of voor een bepaalde onderneming verbreekt.

15. Willekeurige afdanking — bijzondere vergoeding.

Tot hiertoe, en in de mate dat men aan een arbeider een opzeg had betekend, had de reden van de afdanking geen enkel belang. Derhalve kon de werkgever een arbeider afdanken voor gelijk welke willekeurige reden.

Door het artikel 16 der wet wordt thans een bijzondere vergoeding ingevoerd, die kan worden toegekend indien de afdanking willekeurig is, d.i. wanneer ze niet het gevolg is van een economische, financiële of andere ernstige reden. In dat geval kan, buiten de gewone opzegvergoeding of de opzeg, een bijzondere vergoeding toegekend worden die gelijk is aan het geleden nadeel, zonder dat deze bijzondere vergoeding wegens willekeurige afdanking lager mag zijn dan het dubbel van het loon overeenstemmende met de opzegtermijn.

Voorbeeld: een arbeider wordt na 2 jaar dienst zonder opzeg willekeurig afgedankt, dus zonder economische, financiële, ernstige of dringende redenen en heeft recht op: — een gewone opzegvergoeding gelijk aan 2 weken loon, — een bijzondere vergoeding gelijk aan 4 weken loon.

Een arbeider wordt na 2 jaar dienst met opzeg willekeurig afgedankt, dus zonder economische, financiële, ernstige of dringende redenen.

Hij heeft recht op:

— een bijzondere vergoeding gelijk aan 4 weken loon.

Deze bijzondere vergoeding voor willekeurige afdanking, die mag gekumuleerd worden met de gewone opzegvergoeding, mag dit echter niet met de volgende vergoedingen: de bijzondere vergoeding uit te betalen wanneer men iemand afdankt in een bepaalde periode voor of na de militaire dienst, de bijzondere beschermingsvergoeding gelijk aan 2, 3 of 4 jaar loon naargelang van de anciënniteit, toe te kennen wanneer een kandidaat of een verkozenen voor de sociale verkiezingen wordt afgedankt, de bijzondere vergoeding verschuldigd aan een zwangere arbeidster die gedurende de periode van verbod van afdanking wegens haar toestand wordt ontslagen.

De bijzondere vergoeding voor willekeurige afdanking is zeer opportuun ingevoerd, omdat dit de werkgever zal doen nadenken over de gevolgen van een willekeurige afdanking.

Aldus zullen de willekeurige afdankingen voorzeker verminderen.

16. Niet-konkurrentiebeding.

Het niet-konkurrentiebeding is een beding waarbij het gedurende een zekere tijd verboden is in dienst te treden van een concurrerende firma.

De nieuwe wet bepaalt in haar artikel 17 enkel dat deze bedingen voor arbeiders als niet bestaand beschouwd worden indien deze arbeiders niet meer dan 150.000 fr. per jaar verdienen.

De wetgever heeft waarschijnlijk geoordeeld dat arbeiders van lagere categorieën geen voldoende kennis hebben van de geheimen of de technieken van de onderneming, zodat ze zonder bezwaar in een concurrerende firma mogen gaan werken. Er werd echter geen verdere gedetailleerde regeling uitgewerkt wat de geldigheid betreft van dit beding voor arbeiders die meer dan 150.000 fr. verdienen, zodat misschien drastische bedingen op dit punt kunnen voorkomen en de rechtspraak waarschijnlijk zal moeten ingrijpen om deze bedingen in tijd en ruimte te beperken. Het dient gezegd dat de Nationale Arbeidsraad geen advies verstrekke betreffende de geldigheidsvoorwaarden van het beding voor arbeiders, omdat dit beding in de arbeidskontrakten weinig of niet voorkomt.

We dienen ook nog aan te stippen dat het plafond van 150.000 fr. kan verhoogd worden bij Koninklijk Besluit, op advies van de Nationale Arbeidsraad.

17. Automatische inhouding op het loon van de door de werknemer verschuldigde opzegvergoeding.

Dit werd toegelaten door het artikel 25 van de vroegere wet op het arbeidskontraat. Dit artikel wordt door het artikel 18 van de huidige wet opgeheven. De wetgever is uitgegaan van het beginsel dat eigen berechtiging niet mogelijk is, wat inhoudt dat indien bij het einde van het kontraat de partijen niet akkoord komen om de opzegvergoeding af te houden van het loon, ze zich tot de rechter zullen moeten wenden om de opzegvergoeding eerst bij vonnis al dan niet te horen toekennen. Aan de hand van het vonnis kan dan beslag worden gelegd op het loon, binnen de wettelijke perken vastgesteld door de wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon.

18. Borgtocht — voorwaarden tot het begeven van een betrekking.

In de wet op het bediendenkontraat staan uitdrukkelijk strafsancities vermeld voor het geval dat men de borgtocht (nl. een bepaalde som die de werkgever als waarborg opeist voor het naleven van zekere verplichtingen door de arbeider of de bediende) niet onmiddellijk plaatst bij een financiële instelling, of dat men het aangaan van een arbeids- of bediendenkontraat afhankelijk stelt van bepaalde voorwaarden.

De werkgever kan dus, volgens artikel 19 der wet, een gevangenisstraf oplopen van 8 dagen tot 6 maanden en een geldboete van 26 tot 500 fr., of één dezer straffen, wanneer hij :

- a) de borgtocht niet in bewaring belegt uiterlijk binnen de 15 dagen na de ontvangst;
- b) als voorwaarde om een arbeidskontraat af te sluiten de verplichting oplegt aandelen, deelbewijzen of obligaties aan te kopen, erop in te schrijven of geldsommen te storten anders dan als borgtocht.

19. Technische stoornis.

Het artikel 20 der wet geeft een juridisch juistere bepaling van de schorsing wegens technische stoornis. Het vroegere artikel 28 bepaalde in zijn par. 3 dat het kontraat eerst geschorst was na een periode van 7 dagen, terwijl thans de technische stoornis het kontraat onmiddellijk schorst, met recht op gewaarborgd weekloon en met de mogelijkheid gedurende de technische stoornis een ander werk op te leggen overeenstemmend met de lichamelijke en verstandelijke geschiktheid van de arbeider.

20. Schorsing wegens zwangerschap, ziekte, ongeval.

a) Zwangerschap: de eerste paragraaf van artikel 21 der nieuwe wet is een aanpassing der wet op het arbeidskontraat aan het K.B. nr. 40 van 24 oktober 1967, waarin bepaald wordt dat wegens zwangerschap het kontraat kan geschorst worden gedurende de 6 weken vóór de bevalling en moet geschorst worden gedurende de 8 weken na de bevalling, met dien verstande dat in de mate dat men de fakultatieve schorsing vóór de bevalling niet heeft toegepast, men dit kan koppelen aan de schorsing na de bevalling.

Voorbeeld: een zwangere arbeidster heeft haar kontraat slechts 2 weken vóór de bevalling geschorst. De niet genomen periode van 4 weken kan gevoegd worden bij de schorsing na de bevalling, zodat na de bevalling voor deze arbeidster het kontraat 12 weken (8 weken + 4 weken) geschorst wordt.

b) Opzeg en schorsing voor zwangerschap, ziekte of ongeval. Niet nieuw is de bepaling dat gedurende deze perioden de werknemer het recht behoudt opzeg te geven en dat zijn opzeg verder loopt, terwijl de opzeg van de werkgever slechts verder loopt na de schorsing. Dit recht van opzeg wordt echter aangepast aan het K.B. nr. 40 van 24-10-1967, dat een afdankingsverbod instelde, zelfs met opzeg, vanaf het ogenblik dat de werkgever door een dokterscertificaat werd verwittigd van de zwangerschap van de arbeidster, tot 1 maand na de schorsingsperiode.

21. Slecht weder — hervatting van het werk.

In het artikel 28ter der tot hiertoe van kracht zijnde wet op het arbeidskontraat is niets bepaald betreffende de werkherneming nadat een kontraat werd geschorst wegens slecht weder. Daardoor was een uiteenlopende rechtspraak ontstaan. Sommige rechters oordeelden dat de werkgever de arbeider moest verwittigen van de werkherneming, terwijl andere van mening waren dat de werknemer zelf spontaan het werk moest hernemen. Dit laatste is niet zeer billijk, vooral wanneer de arbeider ver van de onderneming woont.

Derhalve wordt thans door het artikel 22 der wet uitdrukkelijk bepaald dat de werkgever de arbeider ervan moet verwittigen dat hij het werk dient te hernemen.

22. Schorsing wegens economische oorzaak.

Het artikel 23 der wet heeft tot doel sommige misbruiken onmogelijk te maken. Het eerste lid legt de werkgever de verplichting op na een schorsing van 4 weken wegens economische reden de arbeider opnieuw 1 week te laten werken vooraleer hij hem opnieuw in werkloosheid kan stellen wegens economische reden.

Tot hiertoe mocht de schorsing wegens economische reden maximum 4 weken duren (afwijking mogelijk), maar het was voldoende dat de werkgever die misbruik wilde plegen de arbeider 1 dag opnieuw liet werken om hem dan een nieuwe periode van 4 weken werkloosheid te kunnen opleggen.

Door de verplichting de arbeider gedurende 1 week te

werk te stellen zal dit thans niet meer mogelijk zijn.

Het tweede lid geeft een verduidelijking betreffende de aanplakking der schorsing wegens economische reden in de onderneming 7 dagen vooraf, door te bepalen dat om de 7 dagen te berekenen, de dag van de aanplakking niet meetelt.

Het derde lid preciseert een van de vermeldingen die moet voorkomen in het aangeplakt bericht, nl. in plaats van «de duur van de nieuwe arbeidstijdregeling» wordt het: «de datum waarop de volledige schorsing van de uitvoering van de overeenkomst of de regeling van gedeeltelijke arbeid zal ingaan, en de datum waarop die schorsing of die regeling een einde zal nemen». Deze tekst is duidelijker wat de begin- en einddatum der schorsing betreft.

Het vijfde lid is er ook op gericht misbruiken onmogelijk te maken. Het bepaalt immers dat, wanneer men een regeling van gedeeltelijke arbeid invoert van minder dan 3 arbeidsdagen per week of van minder dan één arbeidsweek per twee weken, deze regeling maximum 3 maanden kan worden toegepast. Indien men daarna een nieuwe periode van gedeeltelijke werkloosheid wil invoeren, moet de arbeider eerst een volle week tewerkgesteld worden.

Een regeling van gedeeltelijke arbeid van minstens 3 arbeidsdagen per week of van 1 arbeidsweek op 2 weken, kan men voor meer dan 3 maanden invoeren.

Het zesde lid bepaalt dat voor het berekenen van de duur der schorsing, de duur vermeld in de notifikatie van de werkgever als basis dient.

Om een einde te maken aan deze schorsingen moet de werkgever minimum 7 dagen vóór het einde van de maximumschorsingstermijn daarvan aan de werklieden mededeling doen door notifikatie of aanplakking.

23. Militaire dienst — schorsing.

In de vroegere wet was er verbod tot afdanking gedurende 15 dagen na het einde van de militaire dienst. Dit wordt thans 1 maand na het einde van de militaire dienst.

Er wordt tevens in het artikel 24 der wet bepaald dat het afdankingsverbod niet geldt gedurende de proefperiode.

Wel zijn de maximumschorsingstermijnen van toepassing.

Ten slotte wordt bepaald dat de maximumvergoeding, de gewone opzeggvergoeding niet medegerekend, die men kan opvorderen wegens afdanking gedurende de beschermingsperiode vóór en na de militaire dienst, 3 maanden bedraagt.

24. Jaarlijks Verlof — schorsing.

Tot hertoe werd het arbeidskontraakt enkel geschorst door de sluiting wegens kollektief jaarlijks verlof.

Het artikel 25 der wet voegt er thans aan toe dat ook de dagen waarop de arbeider buiten de periode van kollektieve sluiting vakantie neemt het arbeidskontraakt schorsen.

25. Gewaarborgd weekloon in geval van ziekte of gewoon ongeval.

Het artikel 26 der nieuwe wet brengt een paar wijzigingen aan de bestaande tekst. Het gewaarborgd weekloon is naar rato van 80 % van het loon verschuldigd in geval van ziekte en gewoon ongeval, ander dan een arbeidsongeval.

Het was nodig na het woord «ziekte» in te lassen: «ander dan een beroepsziekte», omdat de beroepsziekte evenals het arbeidsongeval aanleiding geeft tot betaling van gewaarborgd weekloon naar rato van 100 %.

De par. 2 van dit artikel vervangt, inzake de bevalling, de woorden «binnen de eerste 12 werkdagen» door «binnen de eerste 14 dagen».

In par. 3 van het vroeger artikel 29 worden de gevallen opgesomd die geen aanleiding geven tot betaling van gewaarborgd weekloon, nl.:

a) indien de arbeider zich opzettelijk heeft gekwetst, doen kwetsen of ziek gemaakt;

b) indien de arbeider een ongeval heeft opgelopen naar aanleiding van een lichaams oefening uitgevoerd in de loop van of met het oog op een sportcompetitie of -exhibitie;

c) indien de arbeider een ongeval heeft opgelopen buiten de beroepsarbeid, waardoor hij onder de sociale zekerheid valt, tijdens de uitvoering van een winstgevende bedrijvigheid die voor de belanghebbende aanleiding geeft om verzekeringsplichtige te worden in de kinderbijslag-regeling voor niet-loontrekkenden.

Het artikel 26 van de nieuwe wet elimineert thans de reden c) zodat voortaan in dat geval het gewaarborgd weekloon toch verschuldigd is, terwijl in feite de reden a) nu als volgt wordt gewijzigd: «de arbeider wiens arbeidsongeschiktheid voortspuit uit een door hem gepleegde zware fout».

De reden b) wordt thans als volgt geformuleerd:

«Die een ongeval heeft opgelopen naar aanleiding van een lichaams oefening tijdens een sportcompetitie of -exhibitie waarvoor de inrichter toegangsgeld ontvangt of waarvoor de deelnemers in om het even welke vorm een loon ontvangen.

Dit laatste voert een redelijke beperking in, vermits vroeger gelijk welke sportbeoefening werd bedoeld, terwijl thans voor deze sportbeoefening de inrichters toegangsgeld moeten ontvangen of dat aan de beoefenaars een beloning moet worden toegekend.

Alleen in het laatste geval zal er geen gewaarborgd weekloon verschuldigd zijn in geval van invaliditeit voortspuitend uit de sportbeoefening.

26. Ziekte of gewoon ongeval — dokterscertificaat.

De vroegere wet schreef voor dat bij ziekte of ongeval de arbeider de werkgever moet verwittigen en desgevraagd een dokterscertificaat moet indienen. Dit «desgevraagd» neemt gewoonlijk de vorm aan van een individuele overeenkomst of een arbeidsreglement waarbij de verplichting wordt opgelegd binnen een bepaalde termijn (bv. 48 uur) een geneeskundig getuigschrift in te dienen.

Het artikel 27 der nieuwe wet schrapt de woorden «desgevraagd legt hij een medisch attest voor» en vervangt ze door een duidelijke opsomming van de gevallen waarin een dokterscertificaat nodig is, nl.:

- in geval een kollektieve arbeidsovereenkomst deze verplichting oplegt;
- in geval een arbeidsreglement deze verplichting oplegt;
- indien de werkgever in een bepaald geval erom vraagt.

De termijn binnen dewelke het dokterscertificaat moet ingediend worden kan worden bepaald door de kollektieve overeenkomst of door het arbeidsreglement. Anders moet het dokterscertificaat afgeleverd worden binnen de twee werkdagen die beginnen te lopen vanaf de 1ste dag der arbeidsongeschiktheid of vanaf de dag dat de werkgever erom verzoekt.

Terecht wordt gesproken van «werkdagen», omdat, indien er binnen de gestelde termijn een zondag of een feestdag voorkomt, het anders onmogelijk zou zijn het attest tijdig in te dienen. Ook regelt thans dit artikel duidelijk de gevolgen van het feit een dokterscertificaat te laat in te dienen. Men heeft dan geen recht op het gewaarborgd weekloon voor de voorafgaande dagen. Wel kan men aanspraak maken op het gewaarborgd weekloon voor de nog volgende dagen.

Voorbeeld: men stuurt het dokterscertificaat slechts de derde werkdag in. Gevolg: men verliest 3 dagen gewaar-

borgd weekloon maar men heeft nog recht op de volgende 2 of 3 dagen gewaarborgd weekloon, naargelang van het geval.

Dit is een merklijke verbetering, vermits volgens een zekere rechtspraak het niet indienen van het dokterscertificaat ernstige gevolgen meebracht, daar dit niet alleen het recht op het gewaarborgd weekloon deed verliezen maar ook aangezien werd als kontrakthreuk.

B. Bepalingen die de geordende wetten betreffende het bediendenkontraht wijzigen.

1. Soorten bediendenovereenkomsten.

Artikel 29 der nieuwe wet bepaalt deze, nl.:

- overeenkomst voor een bepaalde tijd,
- overeenkomst voor een bepaald werk,
- overeenkomst voor onbepaalde tijd.

Verder wordt gestipuleerd dat men zich nooit voor het leven kan binden.

Voor verdere kommentaar, cfr. nr. 2, wijzigingen aan het arbeidskontraht.

2. Overeenkomst voor een bepaalde tijd of voor een bepaald werk. — Vorm, tijdstip.

Idem als voor de arbeidsovereenkomst. Cfr. nr. 3, wijzigingen aan het arbeidskontraht.

3. Verstryken termijn — verderzetting van het kontraht.

Artikel 31 der nieuwe wet bepaalt dat wanneer een bediende in dienst gehouden wordt na het verstryken van de termijn vastgesteld in een kontraht voor bepaalde duur, er een kontraht voor onbepaalde duur ontstaat, waaraan dus slechts een einde zal kunnen gemaakt worden na het geven van een opzeg.

4. Proefkontraht. — Vorm, tijdstip, duur, schorsing.

(Artikel 32 nieuwe wet).

— Tijdig afsluiten proefkontraht: cfr. nr. 3 en 4, wijzigingen aan het arbeidskontraht.

— Duur van de proeftijd: in de vroegere wetgeving was er geen maximumduur bepaald voor de proeftijd der bedienden die meer dan 180.000 fr. 's jaars verdienden. Thans is er een duidelijke regeling, nl.:

- tot 180.000 fr.: proeftermijn maximum 3 maanden;
- boven 180.000 fr.: proeftermijn maximum 6 maanden.

— Duur van de proef indien dit in het kontraht niet bepaald is: 1 maand. Dus in dat geval automatisch de minimumtermijn. Daardoor wordt een einde gemaakt aan de vroegere controverse (cfr. 4 — arbeidskontraht).

— Schorsing: de proeftijd wordt verlengd met een periode gelijk aan die van de schorsing. Dus na de schorsing zal het nog lopend gedeelte van de proeftijd verder worden gepresteerd.

Ook dit maakt een einde aan de controverse (cfr. bespreking onder nr. 4, wijzigingen aan het arbeidskontraht).

— Beëindiging proefkontraht: gedurende de 2e en de 3e maand van de proef dient een opzeg gegeven te worden van 7 dagen. Indien de opzeg gegeven wordt in de eerste maand, is de proef in ieder geval slechts ten einde na verloop van de 1ste maand.

5. Bewijs bestaan bediendenkontraht.

Vermits een dienstkontraht schriftelijk of mondeling kan worden afgesloten bepaalde de wet op het arbeidskontraht duidelijk dat het bewijs door getuigen steeds

toegelaten is bij ontstentenis van een geschrift, welk ook het bedrag is van de eis.

In de wet op het bediendenkontraht was dit bewijs door getuigen niet opgenomen, zodat in principe voor een vordering boven de 2.500 fr. het bewijs met getuigen slechts mocht geleverd worden indien er een begin van schriftelijk bewijs bestond. Thans biedt artikel 33 der nieuwe wet de mogelijkheid het getuigenbewijs te leveren bij gebrek aan een geschrift, welk ook het bedrag van de eis is.

6. Verantwoordelijkheid van de bediende voor schade aan gereedschappen en materiaal.

De vroegere wet op het bediendenkontraht bevat geen regeling op dit punt. Men heeft thans de regeling toepasselijk voor de arbeiders overgenomen (cfr. nr. 7, wijzigingen aan het arbeidskontraht).

7. Sleet of toevallig verlies van gereedschap — receptie van het werk — gereedschap en persoonlijke voorwerpen van de bediende.

Een duidelijke regeling wordt ingevoerd, zoals voor het arbeidskontraht (cfr. nrs. 8 en 9, wijzigingen aan het arbeidskontraht).

8. Overmacht — faillissement — onvermogen.

De rechtsgevolgen van de feiten onder rubriek werden duidelijk geregeld in de wet op het arbeidskontraht. Thans is dit ook het geval wat het bediendenkontraht betreft.

— Een tijdelijke overmacht maakt geen einde aan het kontraht maar schorst het. Bv. de overstroming van een fabriek zal de bediendenkontrahten schorsen voor de duur der overstroming.

Is echter de overmacht definitief, dan wordt het bediendenkontraht zonder meer verbroken, zelfs zonder opzeg. Bv. een bediende mag na een ziekte om medische redenen zijn vroegere functie niet meer uitoefenen. In dat geval is het kontraht verbroken zonder dat de partijen een opzeg moeten geven. De bediende mag immers om medische redenen zijn functie niet meer uitoefenen, terwijl de werkgever enkel verplicht is hem de kontraktueel overeengekomen taak te laten uitvoeren.

Overmacht is dus elk feit dat optreedt buiten de wil van de partijen en dat, naargelang van het geval, het kontraht tussen de partijen schorst of opheft.

— Er wordt echter uitdrukkelijk bepaald dat faillissement of onvermogen van de werkgever geen reden van overmacht is die automatisch een einde maakt aan het kontraht. In dat geval blijft een opzeg vereist om een einde te maken aan het bediendenkontraht.

9. Militaire dienst — schorsing (art. 37).

— Gedurende de proeftijd is er geen schorsing wegens militaire dienst.

— Verder wordt bepaald dat, benevens de gewone opzegvergoeding, ook de bijzondere vergoeding verschuldigd is wanneer men het kontraht verbreekt tijdens de beschermingsperiodes vóór of na de militaire dienst. Deze bijzondere vergoeding kan echter maximum het loon voor 6 maanden bedragen.

10. Zwangerschap — schorsing.

Het artikel 38 der nieuwe wet is een aanpassing van de wet op het bediendenkontraht aan het K.B. nr. 40 van 24-10-1967 op de vrouwenarbeid. Het bediendenkontraht wordt nl. fakultatief geschorst 6 weken vóór de bevalling en verplicht geschorst 8 weken na de bevalling, met de

mogelijkheid dat, wanneer men de fakultatieve schorsing niet volledig heeft uitgeput, dit gedeelte mag gevoegd worden bij de 8 weken schorsing na de bevalling.

Voorbeeld: de bediende heeft vier weken schorsing genomen vóór haar bevalling. De 2 overblijvende weken kunnen gevoegd worden bij de 8 weken schorsing na de bevalling, zodat na de bevalling het kontrakt 10 weken geschorst wordt.

11. Ziekte — gewoon ongeval — indienen dokters-certificaat.

Door het artikel 39 der nieuwe wet worden de vroegere wetbepalingen aangevuld en gewijzigd in dezelfde zin als dit het geval is voor wat de arbeiders betreft (cfr. nr. 26 wijzigingen aan het arbeidskontrakt).

12. Gewaarborgd weekloon in geval van ziekte of gewoon ongeval.

Cfr met wat gezegd wordt onder nr. 25 der wijzigingen aan het arbeidskontrakt.

Artikel 40 der nieuwe wet voert identieke wijzigingen in als voor de arbeiders.

Verder wordt nog bepaald dat bij uitbreiding ook voor de beroepsziekten, daar waar tot hiertoe enkel de ongevallen werden opgenomen, de werkgever die vergoedingen stort voor ongevallen of beroepsziekten waarvoor derden aansprakelijk zijn, zich kan richten tegen deze derden in de plaats van de bediende of van de rechtverkrijgenden, voor alle sommen die hij uitbetaalde.

Er wordt ook nog vermeld dat de wedde die moet uitbetaald worden door de werkgever voor de eerste maand van de werkongeschiktheid wegens arbeidsongeval of beroepsziekte, niet kan gekumuleerd worden met de vergoeding voortspruitend uit de toepassing van de wetgeving op de arbeidsongevallen en beroepsziekten. Derhalve zullen deze vergoedingen eerst beginnen te lopen na de eerste maand der arbeidsongeschiktheid.

13. Schorsing — opzeg werkgever.

Er valt ook te noteren dat het niet toegelaten is een zwangere bediende wegens haar toestand af te danken gedurende de periode die begint op het ogenblik dat een dokterscertificaat over de zwangerschap wordt ingediend, en duurt tot 1 maand na de schorsingsperiode volgend op de bevalling.

14. Jaarlijks verlof — schorsing (artikel 42 nieuwe wet).

Zoals voor de arbeiders zal er niet alleen schorsing zijn van het bediendenkontrakt gedurende de periode van kollektieve sluiting wegens jaarlijks verlof, maar ook gedurende de perioden van individueel verlof genomen buiten de kollektieve periode.

15. Opzegtermijnen bedienden.

Door artikel 44 der nieuwe wet worden volgende essentiële wijzigingen aangebracht:

— terwijl vroeger inzake de opzeg onderscheid werd gemaakt tussen bedienden die tot 120.000 fr. verdienden en bedienden die meer dan 120.000 fr. verdienden, wordt dit plafond thans gebracht op 150.000 fr.;

— voor de bediende die niet meer dan 150.000 fr. verdient blijft de opzeg bepaald op 3 maanden per 5 jaar dienst, terwijl de opzeg door de bediende gegeven op de helft bepaald blijft van de opzeg na te leven door de werkgever, doch met een maximum van 3 maanden welke ook de anciënniteit is van de bediende (voorbeeld: de opzeg door een bediende die geen 150.000 fr. verdient is bepaald op drie maanden, ook al heeft hij 15 jaar dienst);

— voor de bediende die meer dan 150.000 fr. verdient wordt de opzegtermijn na te leven door de werkgever bepaald bij overeenkomst ten vroegste afgesloten op het ogenblik van het geven van de opzeg, of bij gebrek aan een overeenkomst, door de rechter. Daarbij moet steeds minimum de opzegtermijn worden nageleefd bepaald voor de bedienden met een wedde van minder dan 150.000 fr. Te noteren valt dat de overeenkomst over de opzegtermijn niet meer op voorhand in het kontrakt kan opgenomen worden, zoals dit tot hiertoe het geval was, maar dat enkel op het einde van het kontrakt de partijen zich kunnen akkoord stellen over de te geven opzeg.

Aldus wordt vermeden dat aan deze bedienden een opzeg wordt opgedrongen in het kontrakt zelf en dat de werkgevers daarin zouden kunnen bepalen dat in ieder geval slechts de opzeg voorgeschreven voor de bedienden die geen 150.000 fr. verdienen moet verleend worden.

De wet zelf bepaalt echter geen opzegtermijnen voor deze bedienden, opzegtermijnen eventueel gesteund op de leeftijd, de anciënniteit en de wedde, zodat de moeilijkheden inzake het vaststellen van de opzegtermijnen zullen voortduren.

De maximumopzegtermijn na te leven door deze bedienden werd bepaald als volgt:

— wedde van meer dan 150.000 fr. tot 300.000 fr.:

maximumopzegtermijn: 4 ½ maand;

— wedde van meer dan 300.000 fr.:

maximumopzegtermijn: 6 maanden.

Daarbij wordt ook gestipuleerd dat de anciënniteit wordt bepaald op het ogenblik dat de opzeg ingaat.

16. Pensioenleeftijd - bijzondere opzeg.

Artikel 45 der nieuwe wet bepaalt de opzegtermijnen die dienen nageleefd te worden wanneer de bediende wordt afgedankt als hij de pensioenleeftijd bereikt of daarna.

Vermits het bereiken van de pensioenleeftijd niet automatisch een einde maakt aan het bediendenkontrakt en gezien de soms lange opzegtermijnen na te leven voor de bedienden, was het billijk om voor degenen die in dienst bleven na de pensioenleeftijd bijzondere opzegtermijnen vast te stellen.

Deze opzegtermijnen zijn:

— bediende die minder dan 5 jaar in dienst is: de gewone opzegtermijn van 3 maanden voor de werkgever en 1 ½ maand voor de bediende, welke ook de wedde is;

— bediende die meer dan 5 jaar in dienst is en welke ook de wedde is: 6 maanden opzeg voor de werkgever en drie maanden voor de bediende.

Deze bedienden hebben ook recht om gedurende een gehele dag of 2 halve dagen per week afwezig te zijn om ander werk te zoeken.

17. Verkorte opzeg bij het vinden van ander werk.

De bediende die opgezegd werd door zijn werkgever kon volgens de vroegere wet, wanneer hij een andere betrekking vond, een tegenopzeg geven van 1 maand, die onmiddellijk begon te lopen.

Thans wordt door artikel 46 der nieuwe wet een genuanceerde regeling ingevoerd, nl.:

— 1 maand tegenopzeg voor een bediende wiens loon niet hoger is dan 150.000 fr.;

— 3 maand tegenopzeg wanneer het loon hoger is dan 150.000 fr., zonder de 300.000 fr. te overtreffen;

— indien de wedde hoger ligt dan 300.00 fr., dient bij gebrek aan een overeenkomst de rechter te beslissen. De tegenopzeg kan echter maximum 6 maanden bedragen.

18. Opzeg - afwezigheid om ander werk te zoeken.

Ook reeds in de vroegere wet was voorzien dat de be-

diende die in opzeg staat mag afwezig zijn om ander werk te zoeken.

Er wordt echter thans een bepaalde regeling ingevoerd naargelang het een bediende betreft wiens wedde al of niet hoger is dan 150.000 fr.

Geldt het een bediende die niet meer dan 150.000 fr. verdient: 1 dag of 2 halve dagen per week.

Geldt het een bediende die meer dan 150.000 fr. verdient: 1 dag of 2 halve dagen per week de laatste 6 maanden van zijn opzeg; gedurende de vorige maanden slechts 1 halve dag per week.

19. Dringende redenen.

Zoals vroeger blijft afdanking zonder opzeg mogelijk. De dringende redenen dienen bij gebrek aan akkoord tussen de partijen te worden vastgesteld door de rechter, die eventueel een schadeloosstelling kan toekennen.

Nieuw is het feit dat geen voorbeelden van dringende redenen meer in de wet zelf worden opgenomen, wat geen zin had. Cfr. de uitleg daaromtrent onder nr. 12 der wijzigingen aan het arbeidskontraat.

20. Vergoeding verschuldigd bij het verbreken van een kontraat voor bepaalde duur of voor een bepaald werk.

Het systeem der vergoeding blijft hetzelfde. Alleen herstelt het art. 50 een vergetelheid in de vroegere wet door te bepalen dat deze vergoeding niet alleen verschuldigd is bij het verbreken van een kontraat voor bepaalde duur, maar ook bij de verbreking van een kontraat voor een bepaald werk.

21. Ontbindend beding bij huwelijk, bij het bereiken van de pensioenleeftijd of bij moederschap.

De nietigheid van deze bedingen wordt ook voor het bediendenkontraat ingevoerd. Voor meer uitleg cfr. nr. 11 der wijzigingen aan het arbeidskontraat.

22. Niet-konkurrentiebeding.

Het niet-konkurrentiebeding is een beding waarbij het de bediende verboden wordt om gedurende een bepaalde tijd en binnen een bepaald gebied in een bepaalde functie bij een concurrerende firma in dienst te treden. In de vroegere wetgeving is enkel bepaald dat het beding niet geldig is voor bedienden wier wedde de 120.000 fr. per jaar niet te boven gaat. Er werd echter geen enkele voorwaarde vastgelegd waaraan het beding moet voldoen om geldig te zijn, zodat de rechtspraak heeft moeten ingrijpen om al te drastische clausules in tijd en ruimte te beperken.

Het is de verdienste van de huidige wet op dit punt een gedetailleerde regeling in te voeren, al zij het dan onder een genuanceerde vorm, vermits al naargelang van de onderneming een gewoon of een uitgebreid niet-konkurrentiebeding zal van toepassing zijn.

1. Het gewoon niet-konkurrentiebeding toepasselijk op alle ondernemingen die niet vallen onder 2:

- het is slechts geldig wanneer de bediende meer dan 150.000 fr. verdient (het plafond van 120.000 fr. wordt dus op 150.000 fr. gebracht;
- het moet betrekking hebben op soortgelijke activiteiten. Het in dienst treden bij een concurrerende firma maar voor het uitoefenen van een andere activiteit is toegelaten;
- het beding kan maximum gelden voor het Belgisch grondgebied (territoriale beperking);
- het mag niet langer lopen dan 12 maanden na het einde van het dienstkontraat (tijdsbeperking);
- het moet schriftelijk worden vastgelegd (anders is het nietig);

— dit beding kan echter geen uitwerking hebben tijdens de proefperiode, ofwel daarna indien de werkgever zelf het kontraat verbreekt met opzeg of indien de bediende een einde maakt aan het kontraat om een dringende reden. Indien de werkgever zelf aan de oorsprong ligt van de beëindiging van het kontraat zou het immers onlogisch zijn een niet-konkurrentieclausule toe te passen;

— de schadevergoeding wegens overtreding der clausule kan hoogstens gelijk zijn aan het loon dat beantwoordt aan de duur van de werking van het beding. Op verzoek van de bediende of van de werkgever kan de rechter het bedrag van de schadevergoeding verminderen of verhogen, onder de verplichting het bewijs te leveren van de werkelijke omvang der schade in beide gevallen.

2. Het uitgebreid beding: dit beding houdt in dat, mits een vergoeding betaald wordt, de tijd en de ruimte vastgesteld voor het gewoon beding mogen overschreden worden. Dit beding is geldig voor 2 soorten ondernemingen, nl.

- de ondernemingen die een internationaal activiteitsveld hebben of belangrijke economische, technische of financiële belangen hebben op internationale markten;
- de ondernemingen met een eigen onderzoekingsdienst.

In deze ondernemingen is het dus toegelaten uitgebreide bedingen op te nemen in het bediendenkontraat, op voorwaarde dat een vergoeding wordt betaald. Dit impliceert dat ook het uitgebreid beding bij geschrift dient vastgelegd te worden.

Vorm en verdere voorwaarden werden bepaald in een interprofessionele overeenkomst afgesloten in de Nationale Arbeidsraad tussen werkgevers- en werknemersorganisaties.

Het beding en de vergoeding kunnen vastgelegd worden:

- in een individuele overeenkomst afgesloten tussen werkgever en bediende;
- in een kollektieve overeenkomst afgesloten op het vlak van een bepaald bedrijf;
- in een kollektieve overeenkomst afgesloten voor een bepaalde sektor in het paritair comité.

Er wordt tevens een commissie van goede diensten opgericht, samengesteld uit werknemers- en werkgeversvertegenwoordigers, waaraan de afgesloten overeenkomsten (enkel de individuele of die afgesloten op het vlak van het bedrijf, vermits de overeenkomsten afgesloten in het paritair comité alle waarborgen bieden) kunnen worden onderworpen voor het controleren van de geldigheid der erin voorkomende bepalingen.

Het uitgebreid beding kan slechts worden toegepast op bedienden die wegens de taak die zij uitoefenen rechtstreeks of onrechtstreeks kennis hebben van de praktijken die eigen zijn aan de onderneming en waarvan het benutten buiten de onderneming, nadelig kan zijn voor deze laatste.

23. Fabrikatiegeheimen - daden van oneerlijke konkurrentie (art. 54 nieuwe wet).

Zowel tijdens het van kracht zijn van de arbeidsovereenkomst als na het beëindigen ervan mag de bediende aan niemand fabrieks- of zakengeheimen mededelen, noch daden van oneerlijke konkurrentie stellen, op straffe van gerechtelijk vervolgd te worden en eventueel een schadevergoeding te moeten betalen.

24. Gehuwde vrouw - minderjarigen:

De bepalingen van het artikel 30 en van de art. 33 tot 36 van de wet op het arbeidskontraat zijn ook toepasselijk op de bedienden: mogelijkheid een kontraat af te sluiten - beschikking over het loon.

25. Verjaring.

Het artikel 56 der nieuwe wet bepaalt dat de rechtsvorderingen voortspuitend uit het bediendenkontraat verjaren na het einde van het kontraat, en dat men tot 5 jaar mag teruggaan.

Voor verdere uitleg daaromtrent cfr. nr. 5 der wijzigingen aan het arbeidskontraat.

26. Nietigheid (art. 57 der nieuwe wet).

Idem als voor de arbeiders. Cfr. nr. 1 der wijzigingen aan de arbeidsovereenkomst.

27. Arbitrageclausule.

Elke clausule voorkomend in het kontraat en bepalend dat men de geschillen voortvloeiend uit het bediendenkontraat aan een scheidsrechter zal onderwerpen, is nietig, vermits men daardoor de bediende onttrekt aan zijn natuurlijke rechter, nl. het arbeidsgerecht. Wel kan men, op grond van het beginsel der kontraktuele vrijheid, op het einde van het kontraat overeenkomen een bepaalde betwisting aan een scheidsrechter te onderwerpen.

Het artikel 58 van de nieuwe wet vermeldt echter dat het scheidsrechterlijk beding geldig is voor een bediende die meer dan 300.000 fr. verdient en belast is met het dagelijks beheer der onderneming of beheersverantwoordelijkheden heeft in een afdeling of een eenheid van het bedrijf die kunnen vergeleken worden met de beheersverantwoordelijkheden voor een gans bedrijf.

28. Algemeenheden (artikel 59 der nieuwe wet).

Het personeel in dienst van de Staat, de provincies, de gemeenten en de openbare instellingen, wiens toestand niet statutair geregeld is, valt onder de bepalingen der wet op het bediendenkontraat.

De gemiddelde kommissielonen worden berekend op het loon van het vorige jaar.

De loonplafonds voorkomend in de wet kunnen worden gewijzigd bij koninklijk besluit en na advies van de Nationale Arbeidsraad.

C. Bepaling die de wet van 16 april 1963 betreffende de sociale reklassering der minder-validen wijzigd.

In de wetten op het arbeids- en bediendenkontraat is de duur van de proeftermijnen bepaald.

De Koning kan nu bij K.B. afwijken van die termijnen voor de minder-validen en bv. langere proeftermijnen toestaan.

D. Bepalingen die de wet op de arbeidsovereenkomst wegens dienst op binnenschepen wijzigen.

Het betreft identieke aanpassingen zoals in de wet op het arbeidskontraat, op het gebied der nietigheid van het kontraat, de schorsing van het kontraat wegens zwangerschap, het gewaarborgd weekloon, de bedingen inzake huwelijk, moederschap en pensioenleeftijd.

E. Bepalingen die de wet betreffende de bescherming van het loon der werknemers wijzigen.

1. Aanvulling en lichte wijziging van het artikel 5 der wet van 12 april 1965. Principieel moet nl. de betaling van het loon van hand tot hand geschieden, doch met schriftelijke toestemming van de werknemer kan de betaling ook gebeuren door het bestuur der postchecks, een bank, de Algemene Spaar- en Lijfrentekas, het Gemeentekrediet van België, de private spaarkassen beheerd volgens de bepalingen van het K.B. van 23-6-1967.

2. De vergoedingen en schadeloosstellingen voor schade aan gereedschap en grondstoffen kunnen op het loon worden afgehouden.

F. Bepaling die het K.B. nr. 40 van 24-10-1967 betreffende de vrouwenarbeid wijzigd.

In dit K.B. werd vermeld dat de werkneemster niet mag afgedankt worden gedurende een bepaalde periode vóór en na de bevalling, wegens een reden die betrekking heeft op haar toestand of wanneer de werkgever geen andere reden kan bewijzen.

De werkgever moet dan de werkneemster reïntegreren ofwel een vergoeding betalen, waarvan het bedrag echter niet vermeld is in het K.B. nr. 40. De nieuwe wet bepaalt thans in haar artikel 69 dat in dit geval de werkgever een forfaitaire vergoeding moet betalen gelijk aan 3 maanden loon, buiten de gewone opzegvergoeding die afzonderlijk opeisbaar blijft.

G. Wijziging van de wet tot regeling van de verkoop op afbetaling en van de financiering.

Er wordt bepaald dat het loon van een minderjarige, zelfs wanneer hij ontvoegd is, niet vatbaar is voor overdracht of beslag, uit hoofde van verkopen op afbetaling, leningen op afbetaling en persoonlijke leningen op afbetaling.

H. Bepalingen tot wijziging van de wet van 30 juli 1963 tot instelling van het statuut der handelsvertegenwoordigers.

Vermits in de wetten op het arbeids- en bediendenkontraat het plafond inzake de niet-toepasselijkheid van het konkurrentiebeding van 120.000 fr. op 150.000 fr. werd gebracht, wordt ook in de wet op het statuut der handelsreizigers dit plafond op 150.000 fr. bepaald. Het kan gewijzigd worden bij koninklijk besluit, na advies van de Nationale Arbeidsraad.

I. Overgangsbepalingen.

Door de artikelen 73 en 74 der nieuwe wet worden overgangsbepalingen ingevoerd inzake de opzeggingen die reeds zijn gegeven op het ogenblik dat de nieuwe wet in werking treedt, alsmede betreffende de clausule «pensioengerechtigde leeftijd».

De opzeggingen gegeven vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet blijven van kracht en zijn onderworpen aan de vroegere bepalingen.

De bedingen waarbij wordt bepaald dat de wettelijke of konventionele pensioenleeftijd een einde maakt aan het kontraat, blijven geldig voor al de werknemers die deze leeftijd binnen de 6 maanden na de inwerkingtreding van de nieuwe wet, d.i. binnen de 6 maanden na 19 januari 1970.

J. Opheffingsbepalingen.

Worden afgeschaft:

- het artikel 10 der wet op het arbeidskontraat, dat hoofdzakelijk betrekking heeft op de verplichting een plaatsvervanger aan te stellen wanneer de arbeider zijn arbeid niet zelf uitvoert;
- het artikel 17 der wet op het arbeidskontraat, dat hoofdzakelijk bepaalt dat indien de duur der verbintenis niet vastgesteld wordt door een overeenkomst of de aard van het werk, dit door het gebruik wordt bepaald. Dit artikel was praktisch niet van toepassing;
- in de wet van 1 april 1936 op de arbeidsovereenkomst wegens dienst op binnenschepen: het artikel 21: het uitbetalen van lonen in gangbare munt; het artikel 22:

lonen mogen niet uitbetaald worden in drankgelegenheden, magazijnen, herbergen, enz.;
het artikel 23: de nietigheid van alle voorwaarden die betrekking hebben op de vrije beschikking over het loon;
artikel 24, laatste zin: inhouding op loon;
artikel 27: overdracht en beslag op loon.

Al deze punten zijn thans geregeld door de wet op de bescherming van het loon.

- het artikel 28-5: aldus zal de ontschepping wegens ziekte of verwonding niet meer de beëindiging van het kontrakt tot gevolg hebben;
- het artikel 4 der wet op het bediendenkontrakt, dat handelt over de noodzakelijkheid van een geschrift voor een proefkontrakt een kontrakt voor bepaalde duur of een bepaald werk. Daarvoor komen thans andere artikels in de plaats;
- het artikel 36 der wet op het bediendenkontrakt, handelend over de machtiging van de vrouw om in rechte te verschijnen;
- het artikel 19, 2e lid, der wet van 30 juli 1963 tot instelling van een statuut der handelsreizigers. Er werd immers reeds herhaaldelijk op gewezen dat deze para-

graaf geen zin had. Er is in bepaald dat indien de werkgever afstand doet van het niet-konkurrentiebeding binnen de 8 dagen na het einde van het kontrakt, de vertegenwoordiger geen aanspraak kan maken op een uitwinningvergoeding wegens aangebracht cliënteel.

Er is evenwel geen paralellisme tussen beide vorderingen. Het niet-konkurrentiebeding is immers van toepassing in de gevallen waarin de werknemer de oorzaak is van de kontraktverbreking, terwijl de uitwinningvergoeding slechts verschuldigd is wanneer de werkgever de oorzaak is van het verbreken van de overeenkomst. Derhalve kan men geen verband leggen tussen clausules die slechts in verschillende gevallen toepasselijk zijn.

K. Toepassingsdatum van de nieuwe wet.

Vermits de wet zelf geen toepassingsdatum bepaalt is ze toepasselijk 10 dagen na haar publikatie in het Staatsblad (9-1-1970), dus van 19 januari 1970 af.

H. VERHOFSTADT,
Doctor in de Rechten.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

2e Kamer. — 27 januari 1970.

Voorzitter: M. Louveaux.
Raadsheer-verslaggever: M. Gerniers.
Advocaat-generaal: M. Krings.

N.M.B.S. — Belastingen. — Gelijikstelling met de Staat. — Rijkscomptabiliteit. — Vereffening van belastingen bij wijze van opneming als onwaarden.

De in art. 14 van de wet van 23 juli 1926 bepaalde gelijikstelling van de N.M.B.S. met de Staat is beperkt tot de toepassing van de belastingwetten.

Nergens in die wetten wordt bepaald dat de door de Staat verschuldigde belastingen bij wijze van opneming als onwaarden worden vereffend. Bedoelde regeling, die een staatsboekhoudkundige verrichting is, wordt ten opzichte van de Staat toegepast omdat de ontvangsten en uitgaven van de verschillende departementen van de Staat in een algemeen budget begrepen zijn. Die beschouwing geldt niet ten opzichte van de N.M.B.S., die een zelfstandige vennootschap is, waarvan de schulden en schuldvorderingen zich niet vermengen met die van de Staat.

N.M.B.S. t./ Belgische Staat, Minister van Financiën.

Gelet op het bestreden arrest, op 14 april 1969 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 14, inzonderheid alinea 1, van de wet van 23 juli 1926 houdende oprichting van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, zoals gewijzigd door artikel 4 van de wet van 1 augustus 1960, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, hoewel het niet betwist dat de ijkklonen werkelijk belastingen uitmaken, niettemin het door eiseres ingediend verhaal tegen de door de Directeur der directe belastingen te Gent op 5 maart 1968 gevelde beslissing, luidens welke, haar bezwaar tegen de bijdragen wegens ijkklonen te haren laste gevestigd wordt

afgewezen, ongegrond verklaart, en zijn beslissing rechtvaardigt door de overwegingen, enerzijds, dat de gelijikstelling van eiseres met de Staat voor de toepassing van de directe en indirecte belastingen, haar geenszins vrijstelt van de betwiste taks, die door de Staat zelf verschuldigd was, en anderzijds, dat het voordeel van de procedure van aanneming in onwaarden toegepast voor de delging van gezegde taksen in zoverre zij verschuldigd zijn door de Staat en door de openbare diensten van de Staat, niet kon uitgebreid worden tot eiseres vermits deze procedure een regel van de staatsboekhouding betrof die vreemd is aan de wettelijke beschikkingen voor de toepassing waarvan eiseres met de Staat is geassimileerd,

terwijl de door artikel 14 van de wet van 23 juli 1926 voorgeschreven regel, luidens welke « de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen met de Staat wordt gelijikgesteld voor de toepassing der wetten inzake directe en indirecte belastingen », de wil van de wetgever vertolkt eiseres, in het bijzonder domein van de belastingen ten voordele van de Staat, te vereenzelvigen met een openbare dienst, niettegenstaande de onderscheiden juridische persoonlijkheid die in haren hoofde werd erkend, en bijgevolg betekent, niet alleen dat telkens als een wettelijke bepaling de Staat vrijstelt van de belasting, deze vrijstelling moet worden uitgebreid tot eiseres, doch eveneens dat telkens als een belasting door de Staat verschuldigd is en dus eveneens door eiseres, het deze laatste wettelijk is toegelaten er zich van te kwijten volgens de modaliteiten eigen aan de regeling van deze belastingen door de openbare diensten; terwijl het dienvolgens enkel mits schending is van de bij artikel 14 van de wet van 23 juli 1926 bepaalde gelijikstelling dat het arrest, teneinde het door eiseres gevormde verhaal te verwerpen, haar recht de betwiste taks, zoals de Staat bij wijze van aanneming in onwaarden te delgen, niet heeft erkend:

Overwegende dat het middel het arrest niet citeert in zover het beslist dat het ijkloon een belasting is en dat die belasting door eiseres verschuldigd is; dat het de rechter verwijt beslist te hebben dat op grond van artikel 14 lid 1 van de wet van 23 juli 1926 niet kan aangenomen worden dat, wegens de aldaar voorziene gelijikstellingen, ook voor eiseres de door haar verschuldigde

ijkklonen door opneming als onwaarden moeten aangezuiverd worden en deswege het voorwerp niet kunnen zijn van fiscale aanslagen en fiscale invordering;

Overwegende dat artikel 14 lid 1 van de wet van 23 juli 1926 bepaalt: « Onverminderd de bepalingen van de wetboeken der registratie-, hypotheek- en griffierechten, der successierechten en der met het zegel gelijkgestelde taxes, wordt de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen gelijkgesteld met de Staat voor de toepassing der wetten inzake directe of indirecte belastingen »;

Overwegende dat de in voormeld artikel bepaalde gelijkstelling beperkt is tot de toepassing van de belastingwetten;

Dat nergens in die wetten bepaald wordt dat de door de Staat verschuldigde belastingen, bij wijze van opneming als onwaarden, worden vereffend;

Overwegende dat bedoelde regeling, die een staatsboekhoudkundige verrichting is, ten opzichte van de Staat wordt toegepast omdat de ontvangsten en uitgaven van de verschillende departementen van de Staat in een algemeen budget begrepen zijn; dat die beschouwing niet geldt ten opzichte van eiseres, die een zelfstandige vennootschap is, waarvan de schulden en schuldvorderingen zich niet vermengen met die van de Staat;

Overwegende dat het arrest dienvolgens die in het middel aangehaalde wetsbepalingen niet geschonden heeft;

Overwegende dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASATIE.

1e Kamer. — 8 januari 1970.

Eerste voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: M. Valentin.

Advocaat-generaal: M. Delange.

Arbeidsovereenkomst (bediende). — Wijziging van de overeenkomst. — Beding betreffende de opzeggingstermijn. — Art. 15, 2° van de wetten op het bediendencontract. — Zedelijk geweld. — Begrip.

Tussen de werkgever en een bediende, die sedert 1935 in dienst was, is in 1958 overeengekomen dat de werkgever de bediende zou kunnen opzeggen met een termijn van drie maanden, vermeerderd met drie maanden vanaf elk nieuw tijdvak van 5 jaar. De wedde bedroeg 235.000 fr. per jaar. De rechter heeft de wijziging nietig verklaard.

Art. 15, 2° van de wetten betreffende het bediendencontract, het ten deze toepasselijke, bepaalt dat de ontzeggingstermijn vastgesteld wordt bij overeenkomst of door de rechter. Geen wettelijke bepaling verbiedt de contracterende partijen een oorspronkelijke overeenkomst te wijzigen tijdens de uitvoering van het contract en in het bijzonder in gemeen overleg de opzeggingstermijn vast te stellen die de werkgever zal moeten in acht nemen om eenzijdig het contract te beëindigen, voor zover deze bedongen termijn niet langer is dan het minimum vermeld in de artikelen 14 en 15. De sententie heeft ten onrechte beslist dat de vaststelling van de duur der opzegging ter beoordeling van de rechter stond, ofschoon partijen die hadden vastgelegd bij overeenkomst.

Zedelijk geweld tast slechts de geldigheid van de wil aan in zover het een aanzienlijk kwaad doet vrezen en

het onrechtmatig of ongeoorloofd is. De omstandigheid alleen dat de bediende het beding slechts heeft aanvaard omdat de werkgever de verhoging van de wedde en de voortzetting van het contract afhankelijk maakte van de wijziging, kan als zodanig geen zedelijk geweld in de zin van de artikelen 1111 e.v. B.W. opleveren.

N.V. Grands Magasins Au Bon Marché t./ Fontaine

Gelet op de bestreden sententie, op 16 januari 1969 gewezen door de Werkrechtssraad van Beroep te Luik, kamer voor bedienden;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1109, 1111, 1112, 1113, 1114, 1117, 1135, 1349, 1353 van het Burgerlijk Wetboek, 5, inzonderheid lid 1, 15, inzonderheid 1° en 2°, 20, inzonderheid lid 1, 22 van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1955, en 97 van de Grondwet,

doordat, ter vaststelling van de opzeggingsvergoeding verschuldigd aan de verweerder wiens verbintenis op 27 januari 1967 zonder gegronde reden verbroken is, de bestreden sententie verklaart dat de in acht te nemen opzeggingstermijn 36 maanden was gelet met name hierop dat de verbintenis dagtekende van 1 september 1935 en de lopende wedde ongeveer 235.000 frank per jaar bedroeg, weigert acht te slaan op de overeenkomst die op 1 augustus 1958 tussen partijen is gesloten om artikel 9 van de aanvankelijke overeenkomst van 11 september 1935 als volgt te vervangen: « Ondergetekende ter ener zijde (eiseres) kan het contract beëindigen met drie maanden opzegging, indien ondergetekende ter andere zijde (verweerder) minder dan vijf jaar in dienst is. De opzegging wordt met drie maanden vermeerderd vanaf het begin van elk nieuw tijdvak van 5 jaar in dienst van ondergetekende ter ener zijde. Deze aldus bepaalde opzeggingstermijnen zijn van toepassing, zelfs indien de bezoldiging van ondergetekende ter andere zijde 120.000 frank te boven gaat » en deze beslissing grondt enerzijds op de redenen door de eerste rechter hieruit afgeleid « dat de wijzigingen die in de loop van het contract zijn aangebracht en afbreuk doen aan de rechten, door de bediende krachtens de aanvankelijke bedingen van dit contract en de wettelijke voorschriften verkregen, als niet bestaande moeten worden beschouwd, omdat zij door de bediende in zodanige omstandigheden zijn aanvaard dat hij niet over de volle vrijheid beschikt om ze te weigeren; dat het in het onderhavige geval vaststaat dat, als eiser een nieuwe redactie van artikel 9 heeft aanvaard, zulks hieraan is toe te schrijven dat verweerder de weddeverhoging en de voortzetting van het contract afhankelijk stelde van deze aanvaarding; ... dat dientengevolge dit beding door eiser niet vrij aanvaard is en dat er geen acht moet worden op geslagen » en anderzijds op eigen redenen, hieruit afgeleid « dat krachtens de aanvankelijke overeenkomst en de wedde van meer dan 120.000 frank per jaar bij de inwerkingtreding van de wet van 11 maart 1954, gedaagde in hoger beroep gerechtigd was (artikel 15, 1° en 2°) om de termijn van zijn opzegging te zien vaststellen door de rechter; ... dat het hem niet meer mogelijk is in de loop van het contract op geldige wijze af te zien van dit recht dat hij rechtstreeks ontleent aan een bepaling van openbare orde van de wet; dat de overeenkomst van 1 augustus 1958 nietig is en dat het luidens de wet aan de kennisnemende rechter staat de duur van de opzegging te bepalen ».

terwijl: 1° volgens artikel 5, lid 1, van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1955, de duur van de verbintenis en alle andere voorwaarden, behoudens een verbodsbepaling, door de overeenkomst worden vastgesteld; volgens

het artikel 15, 2°, van de voornoemde wetten, wanneer de jaarlijkse bezoldiging hoger is dan 120.000 frank, de termijn van opzegging die door de werkgever moet worden in acht genomen, vastgesteld wordt bij overeenkomst of door de rechter, zonder dat hij lager mag zijn dan de termijnen vastgesteld bij 1° van dit artikel; deze bepaling, noch enige andere bepaling van de voornoemde wetten, eist dat de overeenkomst waarbij de opzeggingstermijn wordt vastgesteld, terzelfdertijd gesloten wordt als de verbintenis; derhalve de overeenkomst tot vaststelling van de duur der opzegging, tussen partijen tijdens het bediendencontract overeenkomstig de artikelen 5, lid 1, en 15, 2°, tot stand gekomen, geoorloofd is en niet als nietig kan worden beschouwd met toepassing van artikel 22 van de voornoemde wetten;

2°) geweld in de zin van de artikelen 1109, 1111, 1112, 1113, 1114 en 1117 van het Burgerlijk Wetboek de onrechtvaardige bedreiging met een aanzienlijk kwaad onderstelt en een overeenkomst aangaan onder de druk van economische omstandigheden, zonder meer en als zodanig, geen grond tot nietigheid wegens geweld kan opleveren, waaruit volgt dat uit het feit dat partijen op 1 augustus 1958 van het recht, hun verleend bij de artikelen 5, lid 1, en 15, 2°, van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 20 juli 1955, gebruik hebben gemaakt om bij overeenkomst de voorwaarden van de verbintenis vast te stellen, de rechter niet het vermoeden dat verweerder het contract niet vrij had aangegaan, heeft kunnen afleiden zonder de artikelen 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet te miskennen, en hij niet de wettelijk gesloten overeenkomst van partijen heeft kunnen weigeren toe te passen zonder de artikelen 1134 en 1135 van het Burgerlijk Wetboek, 5, lid 1, 15, 2°, en 20, lid 1, van de voornoemde wetten te schenden;

Overwegende dat de sententie beslist dat de overeenkomst van partijen van 1 augustus 1958 die een door eiseres ingeroepen opzeggingsbeding bevatte, nietig is;

dat ze haar beslissing hierop grondt dat deze overeenkomst het contract wijzigde dat gesloten was toen verweerder in 1935 in dienst trad van eiseres, en dat, aangezien verweerders wedde hoger was dan 120.000 frank, deze « gerechtigd was (artikel 15, 1° en 2°) om de duur van zijn opzegging te zien vaststellen door de rechter », want hij kon niet meer « in de loop van het contract op geldige wijze afzien van dit recht dat hij rechtstreeks ontleent aan een bepaling van openbare orde van de wet »;

Overwegende dat enerzijds artikel 15, 2°, van de wetten betreffende het bediendencontract, dat in het onderhavige geval de rechten en verplichtingen van partijen met betrekking tot de opzeggingstermijn regelt, bepaalt dat deze vastgesteld wordt « bij overeenkomst of door de rechter »;

Dat geen enkele wettelijke bepaling de contracterende partijen verbiedt een oorspronkelijke overeenkomst te wijzigen tijdens de uitvoering van het contract en in het bijzonder in gemeen overleg de opzeggingstermijn vast te stellen die de werkgever zal moeten in acht nemen om eenzijdig het contract te beëindigen, voor zover deze bedongen termijn niet langer is dan het minimum vermeld in de artikelen 14 en 15 van de voornoemde gecoördineerde wetten;

Overwegende dat zodanige overeenkomst niet insluit dat de bediende afziet van een recht waarover hij wettelijk niet kan beschikken;

Dat dientengevolge de sententie ten onrechte heeft beslist dat de vaststelling van de duur der opzegging ter beoordeling stond van de rechter, ofschoon partijen die hadden vastgesteld bij overeenkomst;

Overwegende dat anderzijds de sententie, onder verwij-

zing naar de beslissing van de eerste rechter, overweegt dat de voornoemde wijziging als nietig moet worden beschouwd, op grond dat, als eiser ze heeft aanvaard, zulks hieraan is toe te schrijven « dat verweester, thans eiseres, de verhoging van de wedde en de voortzetting van het contract afhankelijk maakte van deze aanvaarding » en dat dientengevolge « dit beding door eiser, thans verweerder, niet vrij is aanvaard »;

Overwegende dat zedelijk geweld de geldigheid van de wil slechts aantast in zover het een aanzienlijk kwaad doet vrezen en het onrechtmatig of ongeoorloofd is;

Overwegende dat de omstandigheid alleen dat verweerder het beding betreffende de vaststelling van de opzeggingstermijn slechts heeft aanvaard omdat eiseres de verhoging van de wedde en de voortzetting van het contract afhankelijk maakte van deze voorwaarde, niet, als zodanig, zedelijk geweld in de zin van artikelen 1111 en volgende van het Burgerlijk Wetboek kan opleveren;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden sententie, behalve in zover ze beslist dat eiseres het contract zonder gegronde reden heeft verbroken en gehouden is om aan verweerder een opzeggingsvergoeding te betalen;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigende beslissing;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter zou worden beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Werkrechtensraad van Beroep te Namen, kamer voor bedienden.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 9 januari 1970.

Voorzitter: M. De Bersaques.

Raadsheer-verslaggever: M. Gerniers.

Advocaat-generaal: M. Charles.

Advocaten: Mrs. Simont en Bayart.

Bewijs. — Op een overtreding van de strafwet steunende vordering. — Door de verweerder opgeworpen rechtvaardigingsgrond. — Bewijslast.

Nu het bestreden arrest op grond van vaststellingen betreffende overtredingen van het verkeersreglement beslist dat die fouten rechtstreeks en oorzakelijk de schade berokkend hebben, dat het ongeval niet aan overmacht te wijten is, dat geen element uit het strafdossier daarop wijst, en dat de aangevoerde grond van rechtvaardiging een loutere veronderstelling is die niet gelijkstaat met het aanbrengen van positieve geloofwaardige elementen, zijn die motieven voldoende om het beschikkend gedeelte te rechtvaardigen dat de schuld voor het ongeval op de dader van de fouten legt.

N.V. De Belgische Bijstand t./

Landsbond der Christelijke Mutualiteiten e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 mei 1968 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest het beroepen vonnis heeft bevestigd, hetwelk eiseres veroordeelde tot vergoeding

van het nadeel, door de eerste verweerders tegevolge van het litigieuze ongeval geleden, om de redenen dat Wuyts « inbreuken op de wegcode gepleegd heeft alsmede fouten en onvoorzichtigheden heeft begaan in de zin van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek », en zijn beslissing aangaande het bestaan van schuld in hoofde van Wuyts afleidt hieruit dat « Wuyts, door zonder noodzaak de rijbaan te verlaten, het fietspad en de gelijkgrondse berm op te rijden, bewezen heeft zijn snelheid niet mees- ter te zijn gebleven, en ter zake onbekwaam te zijn geweest de wagen te besturen, vermits hij zich te pletter reed op een boom »,.

terwijl het enkele materiële feit dat het door Wuyts bestuurde voertuig de weg heeft verlaten en tegen een boom te pletter is gereden niet volstaat om de aanwezigheid aan te tonen, in hoofde van Wuyts, van een schuld in de zin van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, waaruit volgt dat de feitenrechter niet, zonder miskenning van het wettelijk begrip van schuld, uit de vaststelling van het zich voordoen van het ongeval kon afleiden het foutief karakter van de rijwijze van Wuyts (schending van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek),

en het arrest aldus onbeantwoord laat de conclusie waarbij eiseres deed gelden « dat het enkele materiële feit op een ogenblik de rijbaan te hebben verlaten en tegen een boom te zijn gebotst geenszins een fout of een nalatigheid uitmaakt in de zin van de artikelen 1382 en volgde van het Burgerlijk Wetboek », waaruit volgt dat de feitenrechter zijn beslissing niet regelmatig met reden omkleed heeft (schending van artikel 97 van de Grondwet) :

Overwegende dat door te beschouwen « dat Wuyts, door zonder noodzaak de rijbaan te verlaten, het fietspad en de gelijkgrondse berm op te rijden, bewezen heeft zijn snelheid niet meester te zijn gebleven, en ten deze onbekwaam te zijn geweest de wagen behoorlijk te besturen, vermits hij zich te pletter reed op een boom », het arrest de schuld van Wuyts niet afleidt uit het materieel feit van het ongeval, maar uit bepaalde omstandigheden ervan die wijzen op « fouten en onvoorzichtigheden van wijlen de heer Wuyts, die rechtstreeks en oorzakelijk de schade berokkend hebben aan geïntimeerde Aarts » ;

Overwegende dat het arrest aldus, eensdeels, zijn beslissing wettelijk rechtvaardigt en, anderdeels, de in het middel bedoelde conclusie passend beantwoordt ;

Overwegende dat het middel niet kan aangenomen worden ;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1315, 1349, 1353, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest het middel afwijst dat door eiseres afgeleid was hieruit dat de eerste verweerder het bewijs niet leverde van het niet-bestaan van de door haar ingeroepen grond van rechtvaardiging (ter zake een ongesteldheid of een bewusteloos worden van Wuyts aan het stuur van zijn voertuig), op grond dat eiseres, tot staving van haar stelling, geen positieve en geloofwaardige elementen aanbracht « die dan ook een geheel van welbepaalde, gewichtige en met elkaar overeenstemmende vermoedens zouden moeten uitmaken »,.

terwijl de bewijslast van het niet-bestaan van een aangevoerde grond van rechtvaardiging rust op de eiser in een op een overtreding van de strafwet gesteunde vordering, wanneer de stelling van de verweerder niet ontbloomt is van elementen die haar geloofwaardig maken, zonder dat deze elementen gewichtige, bepaalde en met elkaar overeenstemmende vermoedens behoeven op te leveren, waaruit volgt dat de feitenrechter het door eiseres aangevoerde middel niet mocht afwijzen om de

reden dat de elementen welke zij tot staving van haar stelling aanbracht dergelijke vermoedens niet uitmaakten :

Overwegende dat het arrest beslist op grond van de vaststellingen in het antwoord op het eerste middel vermeld, dat « de fouten en onvoorzichtigheden van wijlen Wuyts rechtstreeks en oorzakelijk de schade berokkend hebben aan geïntimeerde Aarts » en « dat gezegd ongeval niet aan overmacht te wijten is en geen element uit het strafdossier daarop wijst », en dat de grond van rechtvaardiging door eiser ingeroepen « een loutere veronderstelling » is die « niet gelijkstaat met het aanbrengen van positieve geloofwaardige elementen » ; dat die motieven volstaan om het beschikkend gedeelte van het arrest te rechtvaardigen ;

Overwegende weliswaar dat het arrest aan voormelde motieven toevoegt dat bedoelde positieve geloofwaardige elementen « dan nog een geheel van welbepaalde, gewichtige en met elkaar overeenstemmende vermoedens zouden moeten uitmaken, wat ten deze evenmin vaststaat », maar dat die overweging overtollig is ;

Overwegende dat het middel voor zover het tegen die overtollige overweging gericht is, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is ;

Wat betreft de oproeping tot bindendverklaring van het arrest ;

En overwegende dat, nu de voorziening wordt verworpen, deze vordering van belang ontbloomt word ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening en de vordering tot bindendverklaring ;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 1 december 1969.

Voorzitter-verslaggever : M. de Waersegger.

Advocaat-generaal : M. Delange.

Hoger beroep in strafzaken. — Hof van beroep. — Strafverzwaring. — Vaststelling van eenparigheid van stemmen. — Bij arrest dat een verstek-arrest bevestigt.

Het hof van beroep moet met eenparigheid van stemmen uitspraak doen wanneer het straffen verzwaart die tegen de verdachte door de eerste rechter zijn uitgesproken.

Die regel moet zelfs worden nageleefd wanneer het hof, wegens het verzet van de veroordeelde, opnieuw moet uitspraak doen op het aangetekende hoger beroep en zelfs ofschoon het arrest op het verzet enkel de veroordeling handhaaft die wettelijk bij het verstek-arrest was uitgesproken.

Verbruggen.

Gelet op het bestreden arrest, op 4 maart 1969 gewezen door het Hof van Beroep te Luik ;

Over het middel ambtshalve afgeleid uit de schending van artikel 140 van de wet van 18 juni 1869, aangevuld bij artikel 2 van de wet van 4 september 1891 :

Overwegende dat eiser voor de Correctionele Rechtbank te Namen vervolgd is met name om, als handelaar, niet in staat te zijn geweest om in enigerlei stadium van verdeling of van vervaardiging, de herkomst aan te tonen

van de boter die hij onder zich houdt, alsmede de betaalde prijzen, en de bestemming van dit verkocht produkt overeenkomstig het bepaalde in het ministerieel besluit van 25 september 1950 niet te hebben kunnen aantonen (telastlegging E);

Dat hij veroordeeld is tot een maand gevangenisstraf en tot 100 frank geldboete of 15 dagen vervangende gevangenisstraf;

Overwegende dat, op hoger beroep van het openbaar ministerie en van de eiser, het hof van beroep te Luik, rechtdoende bij verstek op 22 oktober 1968 en met eenparigheid van stemmen, eiser wegens voornoemde telastlegging heeft veroordeeld tot een maand gevangenisstraf en tot 1.000 frank geldboete of tot 3 maanden vervangende gevangenisstraf;

Overwegende dat eiser tegen dit arrest verzet heeft gedaan en dat het hof van beroep, na het verzet te hebben ontvangen, eiser heeft veroordeeld, zonder vast te stellen dat het uitspraak deed met eenparigheid van stemmen, tot dezelfde straf als uitgesproken bij het verstek-arrest, dit is tot gevangenisstraf van een maand en tot geldboete van 1.000 frank of vervangende gevangenisstraf van 3 maanden;

Overwegende dat, volgens artikel 2 van de wet van 4 september 1891, het hof van beroep met eenparigheid van stemmen uitspraak moet doen, wanneer zij straffen verzwart die tegen beklaagde door de eerste rechter zijn uitgesproken;

Overwegende dat deze regel zelfs moet worden nageleefd wanneer het hof van beroep, wegens het verzet van de veroordeelde, opnieuw moet uitspraak doen op het ingestelde hoger beroep en zelfs ofschoon het arrest op het verzet enkel de veroordeling handhaaft die wettelijk bij het verstek-arrest was uitgesproken;

Overwegende dat het bestreden arrest niet vaststelt dat de beslissing van het hof van beroep waarbij de bij het beroepen vonnis tegen eiser uitgesproken straf verzwart wordt, met eenparigheid van stemmen is uitgesproken, en het aldus artikel 2 van de wet van 4 september 1891 heeft geschonden;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest, behalve in zover het eisers verzet heeft ontvangen;

Beveelt dat van het thans gewezen arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

1e Kamer. — 28 januari 1970.

Voorzitter: M. Maréchal.

Raadsheren: MM. Van Leckwyck - Mahillon.

Advocaten: Mrs. P. De Voghel - P. Humblet.

Arbeidsongeval. — Subrogatoire vordering. — Afstand van een werknemer. — Uitvoering van taak die het voorwerp uitmaakt van het arbeidskontrakt met de werkgever die in de afstand heeft toegestemd. — Art. 19, lid 3, Wet op de arbeidsongevallen.

Wanneer een werkgever één zijner werklieden tijdelijk afstaat aan een ander werkgever, wordt deze geacht in zijn dienst te zijn gebleven indien de taak die deze ar-

beider uitvoerde innig verwant is met deze die hij bij zijn gewone werkgever diende uit te oefenen.

De Federale Verzekeringen t./ Coppens
en P.V.B.A. Verhaeren & C°.

Gezien het vonnis op 11 mei 1965 gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, waarvan geen betekening voorgelegd wordt en waartegen hoger beroep, regelmatig naar vorm en tijd op 13 augustus 1965 ingesteld werd;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis, door appellante ingeleid, ertoe strekte geïntimeerden solidair te horen veroordelen een bedrag te betalen dat in de loop van het geding tot 240.551 frank herleid werd;

Overwegende dat appellante de N.V. Auxeltra verzekert tegen arbeidsongevallen;

Overwegende dat de arbeider Paul Dubois, in dienst van deze vennootschap was, onder de banden van een arbeidscontract, toen hij op 15 juli 1959 in de centrale van de Interbrabant, te Schaarbeek, het slachtoffer werd van een ongeval;

Overwegende dat dit ongeval de breuk veroorzaakte van zijn linker dijbeen ingevolge de val van de gripper ener kraan, bediend door eerste geïntimeerde, in dienst van tweede geïntimeerde, onderaannemer van de N.V. Auxeltra;

Overwegende dat appellante, die de bij de wet op de arbeidsongevallen voorziene uitgaven heeft uitgekeerd haar subrogatoire vordering uitoefent tot terugbetaling van de gedane uitbetalingen en uitkeringen krachtens artikels 9 en 19 van het koninklijk coördinatie-besluit van 28 september 1931;

Overwegende dat de eerste rechter, nadat er tot de bij tussenvonnis toegelaten enquête overgegaan werd, de oorspronkelijke eis ongegrond verklaard heeft op basis van voormeld artikel 19, lid 3, gewijzigd bij de wet van 11 juni 1964;

Dat deze beslissing steunt op het feit dat getuige Aloïs Maas, in dienst van de N.V. Auxeltra, verklaarde dat hij de baas was van de ploeg die op 15 juli 1959 werken op bovenvermelde werf uitvoerde; dat zowel het slachtoffer als eerste geïntimeerde, al was laatstvermelde in dienst van tweede geïntimeerde, onder de leiding, het gezag en het toezicht stonden van Maas, derwijze dat eerste geïntimeerde als een occasionele aangestelde van de N.V. Auxeltra dient beschouwd te worden;

Overwegende dat deze omstandigheid echter ter zake niet dienend is;

Overwegende inderdaad dat in geval van afstand van een werkmán, de begunstigen van de bij artikel 19, lid 3, voorziene immuniteit, enkel de werklieden zijn die zich eveneens bevinden onder de banden van een arbeidscontract met de werkgever van het slachtoffer;

Overwegende dat eerste geïntimeerde, ondanks het feit dat er in het onderaannemingscontract gesloten tussen tweede geïntimeerde en de N.V. Auxeltra bepaald werd dat de litigieuze werken uitgevoerd zouden worden onder de leiding van deze firma, uitsluitend de aangestelde van tweede geïntimeerde is gebleven;

Overwegende dat ter zake niet beweerd wordt dat eerste geïntimeerde aanvaard had voor rekening van de N.V. Auxeltra een taak uit te voeren die geen uitstaans had met degene die het voorwerp uitmaakte van zijn arbeidscontract met tweede geïntimeerde;

Overwegende derhalve dat eerste en tweede geïntimeerde ten aanzien van het slachtoffer Dubois als derden moeten beschouwd worden;

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte de eis ongegrond verklaard heeft om reden dat hij steunde op artikel 19, lid 3, van de wet op arbeidsongevallen;

Overwegende dat geïntimeerden hun aansprakelijkheid niet meer betwisten ;

Overwegende dat zij de geneeskundige onkosten voor hun bedrag van 68.860 frank aanvaardden ;

Overwegende dat zij integendeel de som van 96.229 fr. wegens uitbetaalde toeslagen betwisten ten belope van $1.317 + 8.422 = 9.739$ frank, bedragen die betrekking hebben op werkonbekwaamheden van 10 % en 15 % welke in gemeenrecht niet in aanmerking zouden komen als inkomstenverlies, alsmede de eis van 10.156 frank wegens uitkering van 30 oktober 1961 tot 31 maart 1963 ;

Overwegende dat vaststaat dat de door geïntimeerden verworpen posten periodes betreffen tijdens dewelke het slachtoffer zijn loon integraal geïnd heeft ;

Overwegende dat de materiële schade in de vermindering van het arbeidsvermogen kan bestaan ;

Overwegende dat indien het slachtoffer feitelijk geen loonvermindering ondergaan heeft zijn schade ex æquo et bono dient geschat te worden ;

Overwegende dat, bij ontstentenis van bepaalde berekeningsbasissen, de schadevergoeding voor bewuste periodes in casu op 10.000 frank dient beraamd te worden ;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935,

Alle andere besluiten verwerpend,

Ontvangt het hoger beroep ;

Doet het bestreden vonnis te niet ;

Hervormend,

zegt voor recht dat geïntimeerden als derden moeten beschouwd worden tegenover het slachtoffer van het litigieus ongeval, werkmans in dienst van de verzekerde van appellante ;

veroordeelt geïntimeerden solidair aan appellante te betalen $68.860 + 87.807 + 10.00 = 166.667$ frank (honderdzesenzestig duizend zeshonderdzevenenzestig frank) te vermeerderen met de vergoedende interesten sedert iedere uitbetaling en de gerechtelijke interesten vanaf heden ;

wijst appellante van het overige van haar eis af ;

Verwijst elke geïntimeerde in de helft der kosten van beide aanleggen, de beroepskosten vereffend zijnde, deze van appellante op 3.810 frank en deze van geïntimeerde op 3.044 frank.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

25 april 1969.

Voorzitter : M. Pexsters.

Openbaar Ministerie : M. Gielen.

Advocaten : Mrs. Corthouts en Hoegars.

Quasi-delicten. — Orgaan van de staat. — Dagvaarding van militair (orgaan) of diens wettelijke vertegenwoordigers. — Dagvaarding van de staat. — Overbodige dagvaarding.

Wanneer een orgaan van de Staat schade veroorzaakte, dan volstaat het dit orgaan of, eventueel, diens wettelijke vertegenwoordigers te doen dagvaarden. Het is dan ook overbodig de Staat te doen dagvaarden vermits deze toch door zijn orgaan gehouden is.

D. t./ Cons. K. en de Belgische Staat
(Ministerie van Landsverdediging).

Gelet op de inleidende dagvaarding betekend bij geboekst

exploot van gerechtsdeurwaarder Maurice Wagemans van Tongeren in datum van 11 oktober 1968 ;

Overwegende dat aanlegger van verweerders een som opeist van 24.000,- fr. vermeerderd met interesten en kosten wegens schade naar aanleiding van een verkeersongeval dat plaats greep te Hechtel de 2 april 1968 en waarvoor de minderjarige, soldaat militaan op het ogenblik der feiten in bevolen dienst van het leger wordt verantwoordelijk gesteld ;

Overwegende dat eerste verweerders enkel werden gedagvaard als beheerders van de goederen van hun minderjarige zoon voormeld, geboren op 24.9.1948 zodat dient aanvaard dat op wettelijke wijze het orgaan van de staat voormeld gedagvaard werd en het overbodig blijkt in tegenstrijd met de opwerpingen van aanlegger dan nog de Belgische Staat te dagvaarden vermits deze door zijn orgaan gehouden is ;

Overwegende dat derhalve de eis opzichts « De Belgische Staat » als dusdanig overbodig is ; dat de eis opzichts eerste en tweede gedaagde ontvankelijk is ;

Overwegende dat aanlegger voorhoudt dat het rechterpinklicht van zijn wagen in werking stelde en dat aanlegger de militaire vrachtwagen links ging inhalen ; dat gekomen ter hoogte van deze vrachtwagen hij plots naar links kwam en in aanrijding kwam met de wagen van aanlegger ;

Overwegende dat K. dit betwist ; dat hij voorhoudt zijn linkerpinklicht in werking te hebben gesteld en na een tegenligger te hebben laten doorgaan naar links te hebben gedraaid ; dat het niet bewezen is dat de vrachtwagen stil heeft gestaan ; dat alhoewel K. verklaart de wagen van aanlegger niet te hebben bemerkt bij het naar links afdraaien er evenzeer dient te worden op gewezen dat de snelheid van deze wagen niet is bewezen daar waar aanlegger voorhoudt dat hij 65 km tot 70 km in het uur reed en K., beweert dat deze wagen zeer snel moet hebben gereden, noch op welke afstand hij was van de vrachtwagen toen deze laatste naar links kwam en of de personenwagen de vrachtwagen rechts kon inhalen ;

Overwegende dat er bijgevolg niet voldoende bewijzen voorhanden zijn en gelet op de tegenstrijdige verklaringen van partijen, om tot voldoening van recht een fout aan K. ten laste te leggen van aard om zijn verantwoordelijkheid in het gedrang te brengen ;

Gelet op de artikelen 3 tot 37 der wet van 15 juni 1935 welke werden nageleegd ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, statuerende op tegenspraak, alle verdere en tegenstrijdige besluiten als ongegrond verwerpende, gehoord de heer Gielen, Procureur des Konings in zijn eensluidend advies gegeven in het Nederlands ter openbare terechtzitting van 28 maart 1969,

Verklaart de eis opzichts eerste verweerders ontvankelijk maar overbodig opzichts tweede verweerder de Belgische Staat ;

Verklaart de eis ongegrond ;

Wijst aanlegger er van af en veroordeelt hem tot de kosten ;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande alle verhaal en zonder borg behalve voor de kosten.

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

5e Kamer. — 12 februari 1970.

Voorzitter: M. Carsau.

Openbaar ministerie: M. Kinart.

Advocaten: Mrs. Hellemans, Wegge en Roland.

1. Aannemer. — Uitvoering van een werk volgens het bestek. — Geen resultaatsverbintenis. — Aansprakelijkheid.
2. Deskundige. — Hulp van een derde bij het onderzoek. — Overnemen van de conclusies van de derde zonder persoonlijke beoordeling. — Nietigheid van het verslag.

1. De aannemer die een werk uitvoert zoals het in het bestek is voorgeschreven, verbindt zich niet tot het leveren van een resultaat. Wanneer niet bewezen wordt dat de uitvoering niet conform is met wat in het bestek is voorgeschreven, zowel wat de uitvoering als wat de gebezigde materialen betreft, kan de aannemer niet aansprakelijk gesteld worden voor de slechte resultaten, die alsdan een gevolg zijn van een verkeerde conceptie van het voorgeschrevene, behoudens opvallende conceptiefouten die de aannemer wegens zijn vakkennis zelf kon merken.

2. Een gerechtsdeskundige mag bepaalde technische vaststellingen of berekeningen, onder zijn controle, door een ander persoon laten uitvoeren. Wanneer evenwel deze persoon zich daartoe niet beperkt, maar zelf zijn beoordeling en conclusies geeft, en de deskundige zich ermee vergenoegt die beoordeling en conclusies zonder enige persoonlijke motivering over te nemen, moet het deskundig verslag, dat aldus niet op ernstig gemotiveerde wijze de eigen overtuiging van de deskundige weergeeft, nietig verklaard worden.

Wijckmans t./Gemeente Reet en De Wit.

Overwegende dat de eis in zake A. R. Nr. 6.375 voor doel heeft beide verweerders te veroordelen om hoofdelijk en onverdeeld ieder voor het geheel, de ene bij gebreke van de andere of ieder voor zijn deel aan eiser te betalen een bedrag van 88.100 fr. in hoofdsom ten titel van schadevergoeding voor de herstelling van zijn huisgevel, beschadigd wegens grondverzakking die haar oorsprong zou vinden in de aanleg van een riolering door aannemer De Wit voor rekening van de gemeente Reet;

Dat beide verweerders respectievelijk hun medeverweerder in vrijwaring roepen;

Overwegende dat de eis in zake A. R. 1906 voor doel heeft de gemeente Reet te veroordelen tot betaling van een totaal bedrag van 1.256.000 fr. in hoofdsom wegens de aanleg van een riolering in de Kapelstraat en bijkomstige herstellingswerken;

Overwegende dat beide zaken ingeschreven op de algemene Rol onder de nummers 6.375 en 1906 verknocht zijn en terwille van een goede rechtsbedeling dienen samengevoegd te worden;

I.

Overwegende dat aannemer De Wit A., volgens de voorwaarden van het lastencohier van de gemeente Reet, in de loop van de zomer 1959 een riool aanlegde in de Kapelstraat aldaar;

Dat tussen 1960 en 1967 zich herhaaldelijk en op verschillende plaatsen verzakkingen in het wegdek of de voetpaden voordeden waardoor ondermeer de huisgevel van Wijckmans beschadigingen opliep;

Dat aannemer De Wit verschillende herstellingen uitvoerde en zelfs, op voorstel van de gemeente Reet of de aangestelde gerechtsdeskundige De Nil, met toepassing

van een andere, niet in het oorspronkelijk lastencohier voorgeschreven uitvoeringswijze; dat niettemin zich nog opnieuw grondverzakkingen voordeden;

Overwegende dat de gemeente Reet de stelling vooropzet — hierbij de besluiten van gerechtsdeskundige De Nil volgende — dat de grondverzakkingen het gevolg zijn van een slecht uitgevoerde dichtung van de rioolbuizen door aannemer De Wit terwijl deze laatste de stelling verdedigt dat de ondichtheid van de dichtingen te wijten is aan de bodemgesteldheid die een andere conceptie van de uit te voeren werken vereiste;

II.

Overwegende dat bij de beoordeling van de aansprakelijkheid van de aannemer volgend principieel aan de basis ligt; dat een aannemer die werken uitvoert zoals zij in het lastencohier zijn voorgeschreven, zich niet verbindt tot de levering van een resultaat; dat, wanneer niet wordt bewezen dat de uitvoering niet conform is met het voorgeschrevene van het lastencohier zowel wat de uitvoering als wat de gebezigde materialen en grondstoffen betreft, de aannemer niet aansprakelijk kan gesteld worden voor de slechte resultaten, die alsdan een gevolg zijn van een verkeerde conceptie van het voorgeschrevene, tenzij opvallende conceptiefouten die de aannemer tengevolge van zijn vakkennis zelf kon opmerken;

III.

Overwegende dat ter zake niet wordt beweerd noch bewezen dat de cementmortel, aangewend voor de dichtung van de voegen der rioolbuizen, van slechte kwaliteit zou zijn;

Overwegende dat wel wordt beweerd dat de uitvoering der dichtingen gebrekkig zou zijn;

Dat dient vastgesteld te worden dat deze bewering niet positief de visu vastgesteld werd tijdens de vedschillende onderzoeken door de deskundige uitgevoerd;

Dat zij enkel afgeleid wordt uit de omstandigheid dat hoeveelheden fijn zand in de riolen teruggevonden werden wat zijn oorzaak vinden zou in de omstandigheid dat, onder overdruk van het grondwater, de zeer kleine zandkorrels van minder dan 0,1 mm doormeter waaruit, de zandlaag voor 40 tot 55 % samengesteld is, in de riool gestuwd worden door zeer kleine barstjes in de cementmorteldichtingen van de voegen;

Overwegende m.a.w. dat het vastgestelde feit — de aanwezigheid van zand in de riool — tot de normale konklusie moet leiden van de aanwezigheid van barstjes in de dichtingen; dat nopens dit punt trouwens geen betwisting bestaat vanwege geen enkele belanghebbende partij;

Overwegende dat deze barstjes verschillende oorzaken kunnen hebben, te weten: 1° de slechte uitvoering van de dichtingen (stelling van gemeente Reet) of 2° de beweging van de betonelementen ten overstaan van elkaar (stelling aannemer De Wit) tengevolge van a) abnormale hoge of lage waterstand; b) bodemtrillingen (door het zwaar verkeer) of c) verzakkingen van de ondergrond. (Cfr. nopens deze oorzaken het verslag De Nil — Adinco blz 6);

Overwegende dat bij de beoordeling van deze verschillende oorzaken, volgende bemerkingen en overwegingen dienen gemaakt te worden;

Overwegende dat de gebrekkige uitvoering niet werd vastgesteld maar werd afgeleid uit zekere vaststellingen die diverse oorzaken kunnen hebben die niet gelegen zijn aan een gebrekkige uitvoering; dat aannemer De Wit voorhoudt in een zestal door hem aangeduide gemeenten rioleringswerken te hebben uitgevoerd met het beste resultaat — bewering die niet weerlegd wordt — zodat het onwaarschijnlijk voorkomt dat de slechte resultaten ter zake aan een gebrekkige uitvoering zouden dienen toegeschreven te worden;

Overwegende wat de trillingen betreft, dat mag aangenomen worden dat zij voorzeker ter plaatse in de Kappelstraat aanwezig zijn tengevolge van het zwaar verkeer;

Dat dient opgemerkt te worden dat de deskundige dit gegeven niet heeft onderzocht; dat geen metingen werden verricht; dat deze oorzaak dienvolgens niet a priori mag uitgesloten worden; dat het deskundig onderzoek op dit punt niet volledig is;

Overwegende wat de invloed van het grondwaterpeil betreft, dat dezelfde opmerkingen hier dienen gemaakt te worden; dat hieromtrent niets werd onderzocht noch medegedeeld; dat o.m. niet werd onderzocht of de uiterst droge zomer (bewering gemeente Reet) tijdens dewelke de werken uitgevoerd werden geen nadelige invloed heeft uitgeoefend; of deze periode niet opgevolgd werd gebeurlijk door een uiterst natte winter, enz.; dat het deskundig onderzoek ook op dit punt niet volledig is;

Overwegende wat de verzakking van de onderbodem betreft, dat, dank zij een aanvullend verslag, dit probleem uitvoerig en gemotiveerd behandeld werd;

Overwegende dat uit het bodemonderzoek blijkt dat de zandkorrels kleiner zijn dan 0,1 mm. voor een gehalte tussen 40 tot 55 %; dat de kleinste barst in de dichting dan ook volstaat om deze korrels doorgang te verlenen;

Dat in deze omstandigheden zich dan ook de vraag opdringt: 1°) of geen meer dan gewone oplettendheid en nauwgezetheid bij het aanbrengen van de dichtingen vereist is; 2°) of de voorgeschreven cementmortel werkelijk voldoende dichtheid bezit om doorsijpeling van dergelijke minuskule zandkorrels te verhinderen; 3°) of dergelijke cementmortel na verloop van tijd in gevolge zijn eigen minerale of scheikundige eigenschappen niet noodzakelijk dergelijke kleine barstjes verkrijgt; 4°) of het aanwenden van ander voegdichtingsmateriaal of van andere uitvoeringswijzen niet aangewezen of zelfs noodzakelijk waren geweest;

IV.

Overwegende dat aannemer De Wit de nietigheid van het deskundig verslag De Nil inroept;

Overwegende dat de gerechtsdeskundige het bodemonderzoek heeft laten uitvoeren door het bureel Adinco; dat niets er zich tegen verzet dat de gerechtsdeskundige bepaalde technische vaststellingen of berekeningen laat uitvoeren, onder zijn controle, door een andere persoon; dat het bureel Adinco zich echter niet beperkt heeft tot het bodemonderzoek maar zelfs zijn beoordeling en conclusies gegeven heeft over de oorzaken van de verzakkingen en het door aannemer De Wit geleverde werk, taak die essentieel voorbehouden is aan de gerechtsdeskundige;

Dat deze laatste zich vergenoegd heeft de beoordeling en conclusies van het bureel Adinco leterlijk over te nemen zonder hierbij enige persoonlijke motivering te geven; dat, nadat de raadsman van aannemer De Wit in zijn brieven van 17 en 24 april 1968 op deze onregelmatigheid had gewezen en nog bijkomende vragen had gesteld, de gerechtsdeskundige andermaal zich tot de firma Adinco wendde en andermaal dezer besluiten zonder persoonlijke motivering overnam;

Overwegende dat een deskundig onderzoek op ernstig gemotiveerde wijze de eigen overtuiging van de deskundige moet weergeven; dat, vermits het bureel Adinco ten onrechte zijn eigen conclusies had gegeven (ingenieur D'Hoore), de mogelijkheid bestaat dat de gerechtsdeskundige geen voldoende objectiviteit heeft bezeten om zijn eigen overtuiging weer te geven;

Dat ter zake tot de nietigheid van het deskundig verslag dient besloten te worden;

Overwegende dat het noodzakelijk voorkomt, gelet op de nietigheid van het deskundig verslag, en trouwens op de onvolledigheid ervan, dat tot een nieuw deskundig

onderzoek dient overgegaan te worden, zoals in het beschikkend gedeelte zal worden bepaald;

Om deze redenen.

De Rechtbank.

Gehoord in openbare zitting van 20 januari 1970 het eensluidend advies van de Heer R. Kinart, substituut van de Procureur des Konings;

Rechtdoende op tegenspraak;

Alle andere en strijdige conclusies verwerpend;

Voegt de zaken ingeschreven op de Algemene Rol onder de nummer 6.375 en 1906 samen als verknocht;

Verklaart het verslag van gerechtsdeskundige De Nil nietig en vooraleer ten gronde over de verschillende eisen uitspraak te doen: zegt dat er zal overgegaan worden tot een nieuw deskundig onderzoek met opdracht: 1°) kennis te nemen van de nuttige stukken van de bundels van partijen en meer bijzonder van de verslagen van gerechtsdeskundige De Nil en de technische gegevens van het bureel Adinco; 2°) al de oorzaken te onderzoeken die verzakkingen kunnen verklaren; 3°) in de mate dat zij wetenschappelijk verantwoord zijn rekening te houden met volgende vragen: A) of geen bijzonder en meer dan normale oplettendheid en nauwkeurigheid vereist is bij het uitvoeren van de dichtingen; B) of de voorgeschreven cementmortel werkelijk voldoende dichtheid bezit om doorsijpelingen te verhinderen; C) of dergelijke cementmortel na verloop van tijd ingevolge zijn eigen eigenschappen niet noodzakelijk kleine barstjes of loskomingen moet verkrijgen: gebeurlijk deze tijd bepalen; D) of het aanwenden van ander voegmateriaal of van andere uitvoeringswijzen niet aangewezen of zelfs noodzakelijk waren geweest; 4) te bepalen of de uitgevoerde werken onvakkundig werden uitgevoerd en desgevallend de fouten en gebreken aan te duiden; 5°) indien nodig tot andere of aanvullende opzoekingen of metingen over te gaan; 6°) alle nuttige en pertinente vragen van partijen te beantwoorden.

Benoemt te dien einde de heer De Mol Jan, ingenieur-architect, J. De Bomstraat, nr. 72 Antwerpen, met hierboven vermelde zending in een omstandig, schriftelijk en ter Griffie dezer Rechtbank neder te leggen verslag, waarvan de handtekening zal voorafgegaan worden van de eed, zoals deze in art. 317 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging (K.B. N° 300 van 30 maart 1936) wordt vermeld;

Om nadien te beslissen zoals het zal behoren;

Houdt de kosten aan.

Staat de voorlopige tenuitvoerlegging van huidig vonnis toe, zonder zekerheidsstelling.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

9 april 1969.

Voorzitter: Wyns.

Rechters: Van de Velden en Halsberghe.

Advocaten: Mrs. L. Renier en Van den Bussche,
loco Houtekier.

Quasi-delicten. — Internationaal privaatrecht. — NAVO-statusverdrag. — Voorrang van rechtsmacht. — Lex loci delicti commissi. — Aanknopingsfactoren. — Verjaring.

De rechthebbenden van een militair, slachtoffer van een dodelijk ongeval met een militair voertuig in de Bondsrepubliek Duitsland, bezitten een gemeenrechtelijke vordering tegenover de Belgische Staat, aansprakelijke

voor de verantwoordelijke militair. Deze vordering verjaart niet naar Duits recht, maar wel naar Belgisch recht. Inderdaad, krachtens het NAVO-statusverdrag en de Aanvullende Overeenkomst wordt de toepasselijke wetgeving gehecht aan de toepasselijke rechtsmacht. Welnu, krachtens het NAVO-statusverdrag is de Belgische rechtsmacht ter zake bevoegd.

Het feit dat de Belgische rechtsmacht toepassing maakt van een Duitse wetgeving, betreft slechts de wetgeving, niet de straf noch de schadevergoeding.

Het internationaal - privaatrechtelijk beginsel « *de lex loci delicti commissi* » kan niet toepasselijk zijn indien, zoals terzake, alle aanknopingsfactoren naar de nationale wetgeving wijzen.

Cons. B. t./ Belgische Staat
(Ministerie van Landsverdediging).

Gelet op de inleidende dagvaarding, op 8 mei 1968 betekend door het ambt van gerechtsdeurwaarder Léopold Lichtert, verblijvende te Brussel;

Gehoord partijen in hun middelen en gezegden en gelet op hun besluiten;

Overwegende dat de eis strekt tot veroordeling van verweerder tot schadevergoeding voor al de gevolgen van een dodelijk ongeval dat plaats had op 19-10-1965, in de Bondsrepubliek Duitsland en waarbij de soldaat-milicien wederopgeroepene, H. B., het leven verloor;

Dat bij vonnis van 14 juni 1966 van de Krijgsraad te Velde, zetelende te Keulen, de genaamde W. D. en F. D., militairen in actieve dienst, als verantwoordelijken voor vermelde feiten op grond van artikel 418 van het Belgisch Strafwetboek, veroordeeld werden;

Dat dit vonnis in kracht van gewijsde is gegaan;

Overwegende dat verweerder, in ondergeschikte orde, zijn verantwoordelijkheid voor dit ongeval niet betwist, maar in hoofddeorde de niet-ontvankelijkheid wegens verjaring van de eis inroept;

1. Over de niet-ontvankelijkheid:

Overwegende dat verweerder beweert dat in casu de Duitse wetgeving toepasselijk is, omdat het feit, dat aanleiding geeft tot schadevergoeding, niet in België, maar in Duitsland heeft plaats gegrepen; dat verweerder de « *lex loci delicti* » wenst toe te passen, te weten, het Strassenverkehrsgesetz van 19.12.1952, en op grond daarvan de tweejarige verjaring van de eis inroept;

Overwegende dat verweerder kan gevolgd worden wanneer hij vooropstelt dat de Conventie van Bonn dd. 26 mei 1952 terzake niet meer van toepassing is, gezien deze Conventie vervangen werd door het Verdrag van de Navo-status (wet van 9.1.1953) en het aanvullend akkoord van Bonn dd. 3.8.1959 (wet van 6 mei 1963), in werking getreden op 1.7.1963;

Dat verweerder zich echter vergist wanneer hij beweert dat voormelde nieuwe beschikkingen geen oplossing zouden bieden voor het onderhavig geval;

Overwegende inderdaad dat beide verdragen het gemeenschappelijk beginsel huldigen de wettelijke bevoegdheid, zowel burgerlijke als strafrechterlijke, te verbinden aan de rechterlijke bevoegdheid; dat het verdrag van 19 juni 1951 uitdrukkelijk de wetgeving van de oorspronkelijke Staat (« *L'Etat d'origine* ») toepasselijk maakt in twee gevallen:

1) wanneer de inbreuk uitsluitend schade berokkend heeft aan deze Staat of aan één van zijn onderdanen;

2) wanneer het gaat over inbreuken, die voortspuiten uit een feit gebeurd gedurende de uitoefening van de dienst (cfr. Verdrag van 19 juni 1951, artikel VII, par. 3; F. Rigaux, Droit International Privé 1968, n° 432, blz. 501-503; M. Danse, * Le Statut Pénal de l'OTAN », Rev. Droit

Pénal Militaire et Droit de la Guerre, 1963, II-1, pp. 77-125; 1963, II-2, pp. 301-364; 1965, VI, pp. 49-99); dat deze beschikkingen op onderhavig geval zonder twijfel toepasselijk zijn;

Overwegende dat, zelfs indien de Belgische militaire rechtsmacht toepassing maakt van de Duitse wetgeving, op het verkeer op een ongeval gebeurd in Duitsland, de straf en de burgerlijke schadevergoeding, uitgesproken door de Belgische militaire rechtsmacht, bepaald worden overeenkomstig de Belgische wet (cfr. Cass. 2.1.1961, Pas-crisie 1961, I, 465); dat dezelfde oplossing toegepast werd door de Belgische burgerlijke rechtsmacht, wanneer deze uitsluitend uitspraak moest doen over de burgerlijke vordering (cfr. o.m.: Comm. Bruxelles, 2.12.1965, Jur. Comm. Bruxelles 1965, 52);

Overwegend daarenboven dat, zelfs indien men in dit geval uitsluitend de regels van het internationaal privaatrecht zou moeten toepassen, zoals verweerder beweert, de « *lex loci delicti commissi* » niet van toepassing is;

Dat op het principe waarbij de wet van het land, alwaar een feit plaats vindt, bepaalt of dit feit een onrechtmatige daad is en welke verbintenissen daaruit voortvloeien, een uitzondering wordt gemaakt voor het geval, dat de gevolgen behoren tot de rechtssfeer van een ander land, dan waar het feit heeft plaatsgevonden;

Dat het in het moderne internationale verkeer herhaaldelijk voorkomt dat de gevolgen van een onregelmatige daad geen verband houden met het land, waar het feit heeft plaatsgevonden (bij voorbeeld verkeersongevallen waarbij dader en getroffene beiden onderdanen zijn van en wonen in een ander land dan dat waar het ongeval geschiedt); dat, de determinerende aanknopingsfactoren om tot deze oplossing te komen, zullen afhangen van het geheel van de omstandigheden van elk bijzonder geval (voorbeelden: nationaliteit en woonplaats van de dader en de benadeelde; de plaats waar de nadelige gevolgen zich openbaren; de nationaliteit en de woonplaats van diegene aan wie het vervoermiddel, dat de schade veroorzaakt heeft, toebehoorde) — (cfr. artikel 14, al. 2 van het Ontwerp van Beneluxverdrag houdende eenvormige wet betreffende het internationaal privaatrecht en de kommentaar op dit artikel in de toelichting, zoals deze op 3-11-1966 door de Ministeriële Werkgroep van Justitie van Benelux is vastgesteld, blz 53: F. Rigaux, op. cit. n° 428, blz 495 - 497; P. Graulich, Principes de Droit International Privé, 1961, n° 41, blz. 37-38);

Dat er geen twijfel kan bestaan over de toepasselijkheid van bovenvermelde oplossing in onderhavig geval, vermits alle aanknopingsfactoren verwijzen naar de Belgische wetgeving;

Dat volgens deze laatste wetgeving er slechts verjaring zou geweest zijn na verloop van 5 jaar.

Overwegende dat uit voorgaande beschouwingen volgt dat de eis ontvankelijk is.

.....

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

INGEZONDEN BIJDRAGE

Jean Constant

In de « Revue internationale de criminologie et de police technique » ⁽¹⁾ heeft professor Jean Graven, rechter in het Hof van Cassatie te Genève, tevens penalist van internationale vermaardheid, destijds een portret getekend, dat volledig en trouw wilde zijn, van « un homme multiple, pénaliste, criminologiste, enseignant, magistrat du ministère public et savant auteur juridique ». In deze persoonlijkheid erkent men de heer Jean Constant, procureur generaal bij het Hof van Beroep te Luik, Professor aan de Universiteit dezer stad. Aan deze beide hoedanigheden doet hij grote eer aan door een volledige overgave van zichzelf aan deze functies van allereerste gehalte.

De nota opgesteld door de heer Graven was voorzeker volledig. Haar auteur heeft inderdaad geenszins uit het oog verloren een bijzonder aspect van de persoonlijkheid die hij beschreef nl. het literair werk van de heer Jean Constant. Dit werk bestrijkt een periode die gaat van 1919 tot 1936; het kwam tot stand gedurende 7 jaren effectieve magistratuur en verdient de hoogste waardering. Het geldt hier geenszins amateurswerk.

Het zou enigszins aanmatigend kunnen blijken of beschouwd worden als een gebrek aan tact wanneer wij de uitmuntende hulde die door de Zwitserse penalist gebracht werd aan een van zijn gelijken hier herwaarts, aldus het adagio tegensprekend « invidia medicorum pessima ».

Het is onze bedoeling hier te doen uitschijnen hoe het zeer uitgebreid werk van een penalist, — het bevat niet minder dan een zestigtal vermeldingen, waarvan twee in de nederlandse taal, — een oeuvre zowel geschreven als beleefd, naast een onbetwistbare voortreffelijkheid wat de grond betreft, een onvergankelijke wilskracht en een uitzonderlijk dynamisme heeft doen blijken.

In werkelijkheid is de auteur steeds zichzelf gelijk gebleven en heeft hij steeds hetzelfde doel nagestreefd.

De heer Graven heeft terecht de tocht in herinnering gebracht die ondernomen werd van Luik naar Londen in 1943, over Spanje, dat alsdan de kortste weg was, een moeilijke overtocht van de Pyreneeën met valpartijen en de doortocht door ijzige bergstromen ⁽²⁾. In dit avontuur erkent met stellig de aankondiging van de houding van het hoofd van een gerechtelijk korps, die niet aarzelt, zo in werkelijke als in figuurlijke zin in het water te springen, zoals dit zo kernachtig in de volkstaal wordt uitgedrukt. Kort, iemand die een wel gedrenkte ziel heeft, zoals dit hier zo terecht mag gezegd worden.

Minder bewogen was voorzeker de onderneming van het uitwerken van een « Manuel de droit pénal » waarvan meerdere uitgaven verschenen tussen de jaren 1943 en 1959. Dit werk werd gevolgd in 1965 door de publicatie van 2 boekdelen van de auteur over de beginselen van Belgisch positief recht, die zich verschuilen onder de bescheiden vlag « Traité élémentaire de droit pénal ». Dit werk, — hoeft het gezegd, — kan slechts elementair genoemd worden in deze zin dat de schrijver, die ook een animator is, er in geslaagd is zich te beperken, voortdurend de belangstelling van de lezer gaande te houden terwijl hij tevens, aan hem die er meer wil van weten met vaste hand de bronnen aanwijst. De heer Constant bevestigt zijn meesterschap in een werk, waarin de criminologie steeds als grondslag voorkomt, zonder daarom de juridische discipline te herleiden tot de bescheiden rol van dienstmeid der zuivere wetenschap.

Het is volkomen terecht dat de heer Marc Ancel in de laatste uitgave van zijn zo boeiend werk « La défense

sociale nouvelle » ⁽³⁾ gewag maakt van het parallelisme tussen zijn eigen opvatting van het sociaal verweer en deze van de penalist der school van Luik. Hij onderstreept voorzeker dat de school van het sociaal verweer de straf niet meer beschouwt als het enige of het beste middel om te strijden tegen de misdadigheid. Dit is inderdaad een verworven standpunt ! Wat daarentegen echter in het licht diende gesteld en wat op voortreffelijke wijze gedaan werd, is het feit dat het sociaal verweer geen plaats bekleedt in de rand van het strafrecht, doch zich met dit strafrecht synchronisch manifesteert. Samenvattend kan gezegd worden dat het hedendaagse strafrecht een recht is waarvan de zenuwen hun impuls krijgen vanwege de criminologie.

Kort nadien hebben de heren C.J. Van Houdt en W. Calewaert, professoren aan de Universiteit te Gent, een gemeenschappelijk werk uitgegeven dat door de samenwerking van de eerste advocaat-generaal bij het Hof van Beroep te Gent met de advocaat der Antwerpse balie tot een rijke bloei is gekomen. Hun leerboek van « Belgisch strafrecht », werd in de nederlandse taal gepubliceerd in 1968 ⁽⁴⁾. Dit werk van grote waarde, heeft een speciale afdeling kunnen voorbehouden aan de victimologie, zoals men weet een laatgekomen tak van het strafrecht, die thans zijn plaats wil veroveren en waarvan zij het thema hebben weten te vernieuwen ⁽⁵⁾.

Wij vinden hier de gelegenheid om het juiste punt van samenvallen in het licht te stellen wat betreft de verrijking van een bepaald patrimonium door het enkele feit van de coëxistentie van 2 culturen. Het is nauwelijks nodig te onderstrepen dat het peil van een bepaalde beschaving niet kan gewaardeerd worden aan de hand van een eenvoudige optelling ! Het is daarentegen stellig en gelukkig dat zekere juristen behorende tot een bepaald midden, de twee talen gebruiken met een dusdanige gemakkelijheid, los van elk lokaal accent, dat zij er in geslaagd zijn en er elke dag in slagen het ongegrond karakter van zekere classificaties in het licht te stellen ! Een zaak is en blijft verworven nl., zonder het probleem van de talensplitsing, — gelijktijdig met de splitsing van het atoom, — de penalist heden ten dage niet zou beschikken over deze 2 werken die met elkaar overeenstemmen en die elkaar gelukkig volledigen. Hier is onze auteur zijn twee collega's tegemoet getreden. Schreef hij niet reeds in 1951 voor de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht in België en in Nederland een verslag over de aansprakelijkheid van rechtspersonen in het strafrecht ⁽⁶⁾.

In 1967, tijdens een internationaal congres dat te Luik werd gehouden ⁽⁷⁾, verklaarde hij zich geen partijganger van de specialisatie van de strafrechter, daar de beide disciplines, de strafrechtelijke en de burgerlijke, kunnen beheerst worden door één volmaakt mens. De Redactie van dit tijdschrift die weet met welk gezag mevrouw David-Constant het burgerlijk recht doceert in één der Universiteiten van het rijk, zal dit niet tegenspreken.

La Fontaine schreef in beslissende termen :

« D'un magistrat ignorant.

C'est la robe que l'on salue... »

Hier brengen wij onze groet aan hem zelf die deze toga draagt.

R. WARLOMONT
Ere-magistraat.

(1) Genève, 1969, p. 77-79.

(2) op. cit. p. 77.

(3) Paris, Editions Cujas, 1966, p. 26.

- (4) Belgisch strafrecht, Gent, Story, 1968, 3 vol.
 (5) Op. cit. t. III, nrs. 165 tot 1685.
 (6) Preadvies over de strafbaarheid van de rechtspersoon. Zwolle, 195, Tjeenk Willing, 21 blz. - Over het persoonlijkheidsdossier R.W. 1951-52, kol. 577 - 59.
 (7) «Les responsabilités du magistrat envers la société» in Le juriste d'entreprise, recueil des travaux du congrès international, tenu à Liège du 13 au 16 décembre 1968. p. 627 en vlg.

BOEKBESPREKING

Dr. G. SUETENS-BOURGEOIS. — De verhouding meerderheid minderheid in de Naamloze Vennootschap. Rechtsvergelijkende studie. — Gent E. Story-Scientia, 1970, 497 blz.

Dit boek is voor de Vlaamse juristenwereld een blijde verrassing. Het geldt hier een proefschrift waarmee Dr. G. Suetens-Bourgeois de titel betaalde van geaggreerde voor het hoger onderwijs, waarin ons een diepgaande rechtsvergelijkende studie gegeven wordt van enkele essentiële problemen betreffende de naamloze vennootschappen in de 6 landen van de Europese Gemeenschap met daarbij nog Engeland en Zwitserland. Het is de besluitvorming in de naamloze vennootschap, en bijgevolg de verhouding tussen de meerderheid en de minderheid, die de kern vormt van het onderzoek van de auteur. Hierbij wordt echter niet enkel het bestaande positieve recht betrokken, doch ook de talrijke voorstellen tot hervorming worden onderzocht, alsmede het project van statuut ener Europese naamloze vennootschap.

Dit onderzoek bestrijkt een reusachtig terrein, waarop niet alleen de wetgeving in de verschillende besproken landen grondig wordt uitgediept, doch vooral de jurisprudentie en tevens de praktijk en de doctrine. Het boek heeft dan ook voor de auteur een geweldige inspanning vereist en het resultaat van al dit werk vormt een buitengewoon rijke aanwinst voor onze Vlaamse rechtsliteratuur.

De besluitvorming in de naamloze vennootschap hangt volledig af van de verhouding tussen de meerderheid en de minderheid. In de inleiding die Prof. G. Van Hecke schreef voor dit boek wordt zo terecht gewezen op het feit dat de naamloze vennootschap is opgebouwd volgens het model van de staat en dat er dan ook een duidelijke verwantschap bestaat tussen het vennootschapsrecht en het grondwettelijk recht. In deze beide sectoren van het recht rijst de grote vraag in hoeverre de meerderheid gebruik, en eventueel misbruik kan maken van haar bevoorrechte positie. Het is overal aanvaard geworden dat de meerderheid niet tot willekeurige besluiten kan komen en dat aan haar macht beperkingen dienen opgelegd te worden. De studie van deze beperkingen werd in de verschillende landen volgens verscheidene modaliteiten opgevat en de vergelijking van deze modaliteiten die in het boek van de auteur op diepgaande wijze wordt doorgevoerd, vormt een uiterst boeiend en soms verrassende uiteenzetting.

Vestigen wij er eerst en vooral de aandacht op dat de auteur scherp in het licht stelt dat er in feite 2 soorten vennootschappen zijn: bij de ene is het maatschappelijk kapitaal in geconcentreerd bezit, bij de andere is dit kapitaal in verspreid bezit. Terecht wijst de auteur er op dat dit onderscheid een directe weerslag heeft op de verhouding meerderheid - minderheid. Wanneer de aandelen verspreid zijn maken zij de vermogensmeerderheid uit, doch hebben hun bezitters geen bevoegdheid tot leiding van de vennootschap, zodat in beide soorten vennootschappen de problemen aangaande de verhouding van de meerderheid tot de minderheid totaal verschillend zijn.

Het originele in de methode die door de auteur wordt

toegepast bestaat erin niet, zoals dit gebruikelijk is, een studie te ontwikkelen betreffende de toestand zoals hij voorkomt in elk van de landen die het voorwerp uitmaken van het onderzoek, om daarna uit deze voorafgaandelijke exposés rechtsvergelijkende conclusies te trekken.

Het zijn de verschillende vraagstukken zelf die dadelijk aangepakt worden en waarbij onmiddellijk de toestand die voorkomt in de verschillende landen wordt bestudeerd.

In het boek verdeelt nu de auteur deze essentiële problemen over 7 hoofdstukken.

Het eerste hoofdstuk brengt ons een ontleding van het begrip: meerderheid. Hoe wordt in de onderzochte landen de meerderheid berekend? Is er een quorum vereist, en zo ja, welk quorum?

Het tweede hoofdstuk houdt zich bezig met de gevallen waarin een versterkte meerderheid of een bijzonder quorum vereist worden voor sommige besluiten, zoals de wijzigingen van het sociaal voorwerp, de vermeerdering of de vermindering van kapitaal, de wijzigingen aan de rechten van de verschillende soorten aandelen, de ontbinding van de vennootschap, de overbrenging van de maatschappelijke zetel naar het buitenland en eindelijk de omvorming van de vennootschap of haar fusie. Er wordt nog uitgewijd over de gevallen waarbij unanimiteit kan vereist zijn of waarbij sommige wetgevingen een bekrachtiging door de rechtbank vereisen.

Het derde hoofdstuk heeft tot voorwerp het stemrecht, waarbij al de aandelen op gelijke lijn gesteld worden, ook de bevoorrechte aandelen, die slechts in zeer uitzonderlijke gevallen over een versterkt stemrecht beschikken. Het meervoudig stemrecht, dat verboden is in België, in Italië en ook in het project van statuut voor een Europese Vennootschap, wordt wel, volgens verschillende modaliteiten in andere landen toegestaan.

Beperkingen aan het stemrecht kunnen wettelijk of statutair opgelegd worden en er wordt uiteengezet hoe in de verschillende besproken landen de toestand op dit gebied zich voordoet.

Eindelijk wordt nog een afdeling gewijd aan de uitsluiting van het stemrecht. Bv. in geval van eigen belang, dat tegenstrijdig is met dat van de vennootschap.

Zeër belangrijk is het vierde hoofdstuk van het boek waarin de verhouding onderzocht wordt tussen de algemene vergadering en de leiding van de N.V. Hier leidt het onderzoek de auteur tot het besluit dat al spruit de naamloze vennootschap voort uit een kontrakt, zij zich ontwikkeld heeft tot een instelling. Contractuele opvattingen zijn moeilijk houdbaar op naamloze vennootschappen met verspreid aandelen-bezit. Er wordt op gewezen dat de afbakening van bevoegdheid tussen de algemene vergadering en de leiding niet de vergelijking kan doorstaan met het publiek recht, waarbij de algemene vergadering wordt opgevat als een wetgevend lichaam en de leiding als een uitvoerend lichaam. De auteur wijst er op dat het Parlement een doorlopende opdracht heeft, terwijl de Algemene Vergadering slechts éénmaal per jaar vergadert en steeds dezelfde soort beslissingen neemt. De scheiding van machten lijkt hier als vergelijking meer gepast. Er wordt onderstreept dat bij een conflict betreffende de wederzijdse afbakening van bevoegdheid de algemene vergadering geen beroep mag doen op het beginsel van haar hoogste macht. Zeer juist komt de auteur tot de conclusie dat de N.V. bestaat uit een samenstel van gelijkwaardige en zelfstandige organen met eigen bevoegdheidsfeer.

De 3 laatste hoofdstukken hebben betrekking op de vordering tot aansprakelijkheid tegen de directie van de N.V., de vordering tot nietigheid van de besluiten van de Algemene Vergadering en de mogelijkheid van ontbinding der vennootschap op verzoek van de minderheid. Het is het groot domein waarop de meerderheid misbruik maakt of tracht te maken van haar voorrechten en waar de bescherming van de minderheid zich opdringt. Vooral op dit

terrein is de rechtspraak van groot belang en dienen hoofdzakelijk in de gerechtelijke beslissingen de normen gezocht van wat als behoorlijk en eerlijk in het beleid van de meerderheid dient aangemerkt te worden. De auteur wijdt zijn aandacht aan het enquêterecht, dat de weg wijst naar de vordering tot aansprakelijkheid ingesteld door de minderheid, die in vele landen uitgesloten is zoals in België, Nederland, Italië en Luxemburg, doch die uitzonderlijk in Zwitserland en Engeland in bepaalde gevallen wordt toegelaten.

Waar de vordering tot nietigheid van de besluiten van de algemene vergadering bestudeerd wordt vinden we naast de gevallen waar de beslissing in strijd is met het gemeen recht of met de wettelijke en statutaire regeling van de naamloze vennootschap een kapittel gewijd aan de besluiten die in strijd zijn met de grondbeginselen van het recht, waar onderzocht wordt hoe het bedrog, de machtsafwendings en het gebrek aan goede trouw, al kunnen zij in zeer ernstige gevallen de rechter er toe bewegen beslissingen te vernietigen, toch slechts in zeer zeldzame grensgevallen kunnen aangewend worden. Op dit domein is de rechtspraak meester.

Uiteindelijk wordt nog nagegaan in welke gevallen de ontbinding van de vennootschap ten verzoeken van een minderheid kan aangevraagd worden, wat slechts zeer uitzonderlijk kan gebeuren.

Als algemeen besluit doet de auteur gelden dat in de verschillende juridische stelsels betreffende de naamloze vennootschap, het duidelijk blijkt dat de verdeling van het kapitaal een beslissende factor uitmaakt. Bij geconcentreerd kapitaal oefenen de bezitters van de aandelen hoofdzakelijk zelf de leiding uit, terwijl de verspreide aandelen aanleiding geven tot het tot stand komen van een oligarchie die de leiding in handen neemt. De idee dat de inbrengst van kapitaal in rechtstreekse verhouding staat met de macht van de bezitters van aandelen is een stelling die voorbijgestreefd is. De auteur zou het wenselijk vinden dat aandelen zonder stemrecht zouden aanvaard worden. Het meervoudig stemrecht zou echter overal volstrekt dienen verworpen te worden. Het zou ook wenselijk zijn dat de bevoegdheden van de verschillende organen der N.V. nauwkeurig wettelijk zouden afgelijnd worden.

Naast nog talrijke andere belangrijke suggesties en opmerkingen legt de auteur er nog de nadruk op dat het project van statuut ener Europese vennootschap een belangrijke tekortkoming bevat door niet voldoende aandacht te schenken aan de spanningen tussen meerderheid en minderheid. Een brede publiciteit zal voorzeker van aard zijn deze spanningen te doen luwen.

Het werk van Dr. G. Suetens-Bourgeois is uiterst belangrijk. Het behandelde onderwerp staat midden in de actualiteit en de meest gewichtige vragen van de tegenwoordige rechtsevolutie komen hierbij ter sprake. Deze problemen worden behandeld met een bewonderenswaardige kennis van wetgeving, doctrine en jurisprudentie. Het is een reusachtige verdienste, zoals de auteur dit gedaan heeft, de rechtspraak op het stuk in 8 landen te exciperen, te bespreken en op haar waarde te toetsen. Het boek is levendig en onderhoudend geschreven. De overweldigende uitgebreidheid van de stof is logisch en zakelijk ingedeeld en het proefschrift is van aard de lezer voortdurend te boeien terwijl hem een geweldige hoeveelheid wetenswaardigheden bijgebracht worden.

De bibliographie die in het boek vermeld wordt laat toe vast te stellen welke fantastische voorbereiding het werk heeft gevraagd. Deze bibliographie die 24 dichtbedrukte bladzijden beslaat put de documentatie volledig uit en is een kostbare wegwijzer voor verdere detailstudie.

Zoals dit wel vereist was, daar het werk een onderwerp van internationale betekenis behandelt, zijn er uitvoerige

samenvattingen aan toegevoegd in het Frans, het Engels en het Duits.

Wij kunnen met geestdrift dit belangrijk proefschrift begroeten dat op rechtsvergelijkend gebied een zeer hoogstaande bijdrage is tot onze rechtswetenschap.

René Victor.

BALIELEVEN

BALIE VAN ANTWERPEN

Vijf Jubilarissen

Op donderdag 12 maart jl. werd aan de Balie te Antwerpen het beroepsjubileum gevierd van 5 van onze vooraanstaande confraters. Mr. Gustave Waffelaert en Stafhouder Charles Boelens vierden hun 60-jarig beroepsjubileum, terwijl Stafhouder Camille Van der Plancken en Mrs. Florimond Corneille en Charles De Coster hun 50-jarige inschrijving aan de Balie te Antwerpen herdachten.

Het is voorzeker een uitzonderlijke gebeurtenis dat aan dezelfde Balie twee confraters hun 60-jarig beroepsjubileum vieren terwijl een 50-jarige inschrijving aan de Balie ook als een zeer bijzondere aangelegenheid mag gekenmerkt worden.

De Jubilarissen met hun dames werden ontvangen door de Stafhouder en de leden van de Raad der Orde in de Salons De Laet waar ook al hun medewerkers en stagisten aanwezig waren. Het banket verliep in een zeer opgewekte stemming en aan het dessert sprak Stafhouder Mr. Louis Rombaut een voortreffelijke rede uit waarin hij de zeer bijzondere verdiensten van elk van de gevierden in het licht stelde.

Al de aanwezigen werden ten zeerste getroffen door de merkwaardige prestaties die in herinnering gebracht werden voor elk van de feestelingen, zowel binnen als buiten het leven van de Balie. De Stafhouder wist ook voor elk van de Jubilarissen een geestige noot te vinden en zijn mooie rede werd geestdriftig toegejuicht.

In naam van de Jubilarissen antwoordden achtereenvolgens Mr. Waffelaert en Stafhouder Boelens die herinneringen ophaalden uit het vroegere Balieleven, die ten zeerste in de smaak vielen.

Aan de dames van de gevierden werd ten huize een mooi bloemstuk besteld.

Tot aller groot spijt kon Mr. Charles De Coster het feest niet bijwonen wegens zijn gezondheidstoestand.

Allen die deze schitterende manifestatie hebben bijgewoond zullen haar voorzeker niet licht vergeten.

Voorzorgskas voor Advocaten

De Voorzorgskas voor Advocaten zond aan haar leden de hieronderstaande uitnodiging.

* * *

Brussel, 18 maart 1970.

Geacht Lid,

De Beheerraad van de Voorzorgskas voor Advocaten nodigt U uit tot het bijwonen van de Algemene gewone en buitengewone vergadering die zal gehouden worden op zaterdag 11 april 1970 om 14.30 u. in het Paleis van Justitie te Brussel, in de zittingszaal van de Eerste Kamer van het Hof van Beroep.

Agenda.

1. Goedkeuring van het proces-verbaal van de buitengewone vergadering van 31 mei 1969.
2. Verslag van de Raad van Beheer.
3. Goedkeuring van de rekeningen van het dienstjaar

1969 en voordracht van de begroting voor het komende dienstjaar.

4. Ontlasting van de beheerders.
5. Statutaire benoemingen.
6. Wijzigingen voorgesteld door de Beheerraad aan de artt. 10, 23 en 41 der statuten.

1°. Aan het art. 10 tussen het 2e en het 3e alinea, de volgende tekst te voegen:

« De ingeschrevene die tijdens de 5 jaren van het begin van zijn beroepsbezigheden, deze verlaat en zijn ontslag aan de Kas geeft, recht zal hebben op de terugbetaling van zijn bijdragen die hij persoonlijk gestort heeft, behalve zijn bijdragen aan het wezenfonds, tot een bedrag van een percentage te bepalen door het huishoudelijk reglement. »

2°. De tweede zin van het 2e alinea van art. 23:

« Hij mag inzonderheid alle contracten en kopen verwezenlijken, waardepapieren van de Staat verwerven, vaste goederen beleggen onder vorm van hypotheek in eerste rang. »

Zal vervangen worden door de volgende zin:

« Hij mag inzonderheid alle contracten en kopen afsluiten en alle beleggingen verwezenlijken voorzien bij art. 41, hierna vermeld. »

3°. Art. 41 door de volgende tekst te vervangen:

« De reserves en bezittingen mogen belegd worden in publieke vaste goederen en waarden gewaarborgd door de Belgische Staat, obligaties van het Gemeente Krediet, obligaties van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, obligaties van de N.M.K.N., obligaties van de Provincies en gemeenten, obligaties en aandelen van de Belgische vennootschappen die ten minste sinds 5 opeenvolgende jaren het hoofd geboden hebben aan hun verbintenis bij middel van hun gewone bron van bestaan, in gebouwen gelegen in België en in hypothecaire leningen van eerste rang op deze gebouwen, en obligaties in Belgische franken, uitgegeven door internationale organisaties, waarvan België lid is. »

7. Allerlei.

Volgens art. 28 van de Statuten is de algemene vergadering samengesteld uit al de leden van de vereniging die aan hun statutaire verplichtingen voldaan hebben.

De leden van de vereniging die verhinderd zouden zijn de vergadering bij te wonen en die wensen zich te laten vertegenwoordigen, kunnen daartoe een volmacht verlenen aan een ander lid. Deze volmacht moet geen bijzondere vorm hebben en kan afgegeven worden aan het bureau van de vergadering.

Het aantal stemmen waarover de mandataris kan beschikken is beperkt tot tien (art. 32 van de Statuten).

Wij rekenen op uw aanwezigheid en verzoeken U te aanvaarden, Geacht Lid, de betuiging onzer gevoelens van hoogachting.

Voor de Beheerraad,
De Voorzitter,
R. Van Roye.

Vlaamse Conferentie van de Balie bij het hof van beroep te Gent.

Galabal-Floralien

De Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent heeft de eer U edele en uw geachte familie uit te nodigen op het

Galabal van de Floralien

dat zij inricht met medewerking van De Orde van Den

Prince, De Marnixkring, Het Verbond der Vlaamse Academi en Het Vlaams Economisch Verbond-Gent:

op zondag 3 mei '70 te 21 uur in het Paleis van de Floralien, Citadelpark te Gent

orkesten: *The Syliners*

met als gastvedette: *Kalinka*

Combo Rey Jacky and his Lords

- deuren open: 20.30 u. — eerste dans: 21 u. — officiële opening: 22 u.
- avondkledij
- koud buffet
- parkeergelegenheid vanaf 20 u. binnen de omheining, op vertoon van een uitnodiging, te bekomen aan onderstaand adres
- bezoek aan de Floralien, voorbehouden aan de genodigden, vanaf 22 u.
- deelneming in de onkosten: 400 fr. (reservatie inbegrepen)
- inschrijven vóór 26 april '70 a.u.b.
- storten op prk. nr. 7175.95 van de heer Johan De Budt, advocaat, Keizer Leopoldstr. 3 te Gent, T. (09) 25 33 50, met vermelding: « Galabal van de Floralien »
- de toegangskaarten worden over de post toegestuurd.

NECROLOGIE

Stafhouder Louis Van Scharen

De Balie van Antwerpen werd diep getroffen door het overlijden van haar gewezen Stafhouder Mr. Louis Van Scharen, die haar zopas is ontvallen.

Stafhouder Van Scharen is gedurende vele jaren een vooraanstaande figuur geweest van de Antwerpse Balie, die aan het hoofd stond van een belangrijk kabinet en die voor een uitgebreid cliënteel uiterst gewichtige zaken gepleit heeft.

Hij werd talrijke malen verkozen tot lid van de Raad der Orde en oefende van 1939 tot 1941 het Stafhouderschap uit.

Stafhouder Van Scharen was de spil van het juridisch tijdschrift « Rechtspraak van de Haven van Antwerpen » waaraan hij nog tot in de laatste tijd regelmatig zijn zorgen besteedde.

De betreurde overledene was in de Antwerpse Balie ingeschreven sedert 1906. Al had hij in de laatste jaren zijn activiteiten ten zeerste beperkt, was hij met zijn hart nog steeds aan de Balie verbonden. Zo zagen wij hem bij de laatste plechtige openingszitting van de Vlaamse Conferentie, niettegenstaande zijn zeer gehavende gezondheidstoestand, toch nog de inspanning doen om deze plichtigheid te kunnen bijwonen en er enkele goede vrienden uit de vroegere jaren te ontmoeten.

De nagedachtenis van Stafhouder Van Scharen zal bij allen die hem gekend hebben, levendig bewaard blijven.

MEDEDELINGEN

Katholieke Universiteit te Leuven

Studiedagen 10 - 11 april 1970.

Werkgelegenheidsbeleid in Nederland en België.

De Belgische Vereniging voor Arbeidsverhoudingen onderneemt met haar Nederlandse Zustervereniging on-

der leiding van prof. Albada uit Rotterdam gezamenlijk een Belgisch-Nederlands vergelijkende studie van het werkgelegenheidsbeleid.

Het werkgelegenheidsbeleid mag wel als een hoeksteen van de sociale politiek gesteld worden. Volledige tewerkstelling, het verstrekken van de nodige arbeidskrachten aan de economie, kwalitatief en kwantitatief, de bekommernis de ganse bevolking in de onderscheiden streken toe te laten passende arbeid te verrichten die voor de werknemers een professionele en sociale promotie betekent, zijn naast andere, belangrijke doelstellingen van de 'werkgelegenheidspolitiek'. Een en ander wordt mede bepaald door economische, demografische en technische gegevens van nationale, Europese en zelfs ruimere internationale dimensie.

Het is de bedoeling van de beide verenigingen de vragen die in dit verband rijzen en de mogelijke oplossingen in een vergelijkend perspectief te omschrijven en te bepalen. Dit in samenwerking met Overheidspersoonlijken en in tegenwoordigheid van sociale partners.

De studiedagen hebben plaats in de Universitaire Faculteiten St.-Ignatius, Prinsstraat 13 te Antwerpen. Het inschrijvingsgeld bedraagt 500 BF of 37 Fl. (eetmalen en documentatie inbegrepen) te storten op postrekening 890 van NV Kredietbank Leuven voor rekening nr. 24.532 van de Belgische Vereniging voor Arbeidsverhoudingen. Voor verdere inlichtingen zich wenden tot het Instituut voor Arbeidsrecht, Tiensestraat 41, 3000 Leuven - Tel.: 016/299 92 - 209 42.

Programma

Vrijdag 10 april 1970:

Voorzitter: Prof. Dr. F. Dekeersmaeker.

15.00 u. Ontvangst van de deelnemers.

16.00 u. Verwelkoming Fr. Dhanis, s.j., rector Universitaire Faculteiten St.-Ignatius te Antwerpen.
Prof. Dr. L. Remouchamps, professor Vrije Universiteit te Brussel.

16.15 u. Het Werkgelegenheidsbeleid in Nederland, door Z. Exc. B. Roolvink, minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Het Werkgelegenheidsbeleid in België, door Z. Exc. L. Major, minister van Tewerkstelling en Arbeid.

18.00 u. Receptie op het stadhuis.

20.00 u. Avondmaal.

Zaterdag 11 april 1970:

Voorzitter Prof. Dr. W. Albada.

9.30 u. Werkgelegenheidsbeleid, syndicaal standpunt.

Door J. Varkevisser, adjunct-directeur van het Wetenschappelijk- en Scholingsinstituut van het N.V.V.

J. Keuleers, eerste adjunct-secretaris van het A.C.V.

Werkgelegenheidsbeleid, werkgeversstandpunt.

Door J. M. Standaert, attaché bij het verbond van de Belgische Nijverheid.

J. Dianske, secretaris van het Nederlands Verbond van Drukkerijen.

12.00 u. Lunch.

14.00 u. Discussie.

16.00 u. Besluiten - Prof. Dr. L. Remouchamps.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Gemeenrecht, jg. 1970 - nr. 2.

Verkiezingen. — Aansprakelijkheid van de gemeenten. — Bezoldigingen. — Gemeentelijk onderwijzend personeel. — Onverenigbaarheden. — Gemeentepolitie. — Gemeenteraadslid. — Ruilverkaveling. — Gebruik der talen.

Tijdschrift voor sociaal recht, jg. 1969 - nr. 8.

Van Mensel A., De wet van 20 juli 1968 betreffende de toekenning van wachtgelden.

De Gemeente, jg. 1970 - nr. 2.

Maes R., Bestuurlijk-juridische aspecten van de gewestvorming in België. — Kroll H.L., De esthetische en functionele dimensie der gemeentelijke uitrusting: het straatbeeld en het stadsuitzicht. — Vossen J., Delegatie van handtekening door de burgemeester en de ambtenaar van de burgerlijke stand in de gemeenten van 5.000 inwoners en meer. — Doomen J., Het gemeentelijk zwembad.

Weekblad voor Privaatrecht, notaris-ambt en registratie, jg. 1970 - nr. 5076.

Rombach J., De ouderlijke boedelverdeling na 19 september 1969 (II, slot).

Journal des Tribunaux, jg. 1970 - nr. 4692.

Wailliez G., La loi du 7 juin 1969 et les perquisitions nocturnes. — Taquet M. et Wantiez C., La loi nouvelle relative aux contrats de louage de travail (Loi du 21 novembre 1969 « Moniteur » du 9 janvier 1970, entrée en vigueur le 19 janvier 1970).

Journal des Tribunaux, jg. 1970 - nr. 4693.

Hirsch J.L., La grande misère de la protection de la jeunesse.

Annales de la Faculté de Droit de Liège, jg. 1969 - nr. 3.

Gorski J., L'organisation juridique et le fonctionnement des entreprises d'Etat en Pologne. — Chabot-Leonard D., Le règlement des incidents de compétence. La solution adoptée par la Code judiciaire. — Delnoy P., Pour une vision nouvelle de l'action oblique. — Thomas M.A. Le permis de bâtir.

Revue de Droit pénal et de criminologie, jg. 1970 - nr. 5.

Walczak S., Les traits caractéristiques de la nouvelle codification du droit pénal en Pologne.

Rechtspraak der Haven van Antwerpen, jg. 1969 - nr. 9 en 10.

Rechtspraak.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, jg. 1970 - nr. 2.

Art. 1382. Faute. Sport: Football. — Circ. Routière. Lois Fond. — Domm. — Int. Lésion physique. — Act. en Rep. Procédure. — Ass. en gen. Prescription. — Ass. Accidents. Responsabilité. — Ass. diverses C.A.S. — Acc. Trav. Lois Coord.

Recueil Dalloz Sirey (Parijs), jg. 1970 - nr. 9.

Lyon - Caen G., Du S.M.I.G. au S.M.I.C. et au minimum garanti.

Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie, jg. 1969 - nr. LV/4.

Bunge M., Four models of Human Migration: An Exercise in Mathematical Sociology. — Birmingham R.L., The Growth of the Law: Decision Theory and the Doctrine of Consideration. — Otto H., Methode und System in der Rechtswissenschaft. — Lazari-Pawlowska I., Ueber die Arten des ethischen Argumentierens.

Public Law, jg. 1969 - nr. 4.

Morris A.J.A., Local Authority Relations with the Press.